

Hulladékgazdál-
kodás

Korona-körkép

Az Ipoly, ami
összeköt minket

4 - 18. oldal

19 - 29. oldal

30 - 35. oldal

www.onkormanyzas.sk

XI. ÉVFOLYAM 1. SZÁM, 2021. MÁRCIUS

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

Illegális hulladék kezelése

4 – 7. oldal

Tartalom

Illegális hulladék kezelése

4

A biohulladék szelektálásáról

8

Hulladékgazdálkodás Gellén

12

Szelektálás Érsekújvárott

14

Osztályozzuk a hulladékot oda, ahová való

16

Konyhai hulladék válogatása Füleken

18

Katonaság és rendőrség is segített Komáromban

19

Tesztelési maraton

22

Koronavírus Érsekújvárott

25

Kaposkelecsény község és a koronavírus

26

Ipoly-hidak a folyó alsó szakaszán

30

A szenci zsinagóga felújítása

36

A rozsnyói Kálvária kálváriája

41

A borsi Rákóczi Kastély felújítása

45

Kis község nagy tervekkel – Jánok

50

Felhívások

58

Önkormányzati Szemle időszaki folyóirat
Megjelenik negyedévente | Ingyenes kiadvány
Nyilvántartási szám: EV 4426/11, ISSN 1338-8290
Kiadja: Pro Civis Polgári Társulás,
930 40 Štvrtek na Ostrove 512, IČO 37846671
Felelős kiadó: Óry Péter (e-mail: orypeter72@gmail.com)
Főszerkesztő: Vadkerti Neszméri Csilla
Műszaki szerkesztés: Katona Tamás
Szerkesztőségi bizottság: Kállay András, Kövesdi Károly,
Neszméri Tünde, Rajkovic Péter
A jelölletlen fényképek: pixabay.com, pexels.com, wikimedia.org/

Építésügyi „terror” készül?

Egy emberként szólaltak meg és tiltakoznak a helyi önkormányzatok a készülő új építésügyi törvénymódosítás ellen. Nem csupán azért, mert a véleményüket nem kérték ki az új szabályozás kidolgozása előtt, hanem leginkább azért, mert a létező építésügyi (állami) hatóságoktól elvonnák a hatásköreiket, sőt magát az állami hatáskört is megszüntetnék helyette „magánkézbe” adnák, úgy mondhatjuk, privatizálnák, magán tervezőirodák döntésére bíznák az építésügyi eljárásokat, megvonva még a beleszólás jogát is községi-városi önkormányzatoktól.

A gyakorlatban ez azt jelenti, fennáll a veszélye, hogy a területfejlesztési tervek módosításait maguk az ingatlanfejlesztő magánvállalkozások dolgozhatnák ki és juttathatnák érvényre azokon a területeken-teleken, amelyeket ilyen célból kivásároltak. A falunak vagy a városnak csökkenne a mozgástere, milyen módon fejlődjön, mi épüljön vagy ne épüljön a területén. A Szlovákiai Városok és Falvak Társulása, de a Városok Uniója is kifogásolja, hogy az új szabályozási elképzelés szerint a létező területfejlesztési terveket figyelmen kívül lehetne hagyni, a helyi elképzeléseket simán felülírhatná egy ún. központi építésügyi hivatal, mely jogosult lenne a hatályos helyi tervekkel ellentétes elképzeléseknek is zöld utat adni. Ilyen „szabályozás” mellett a települések bel- és külterületein kényére-kedvére építközhetne akármelyik befektető. Štefan Holý a törvényelőkészítéséért felelős kormányalelnök az önkormányzatok kifogásaira úgy reagált, hogy a kérdésben megszólaló polgármestereket korrupt „újkori földesuraknak” nevezte, akik a rájuk ruházott feladatokat nem voltak képesek ellátni, ezért van ma az országban lakáshiány és ezért vannak csillagászati lakásárak.

Azzal persze nem foglalkozott, hogy az építésügy nem kizárólag minél több lakóház felépítéséből áll, ennél sokkal komplexebb kérdés. Lakni ugyanis – még olcsón is! – csak úgy lehet, ha vannak a lakásokban elérhető közszolgáltatások (víz, villany, gáz legalább), ha vannak utak, vannak boltok, van óvoda, iskola, egészségügyi ellátás, hogy csak az alapvető dolgokat említsem.

Nekünk itt, a Felső-Csallóközben, a Pozsony környéki falvakban-városokban, de az erdőhátiaknak is bőven vannak tapasztalataink azzal, milyen következményekkel is jár, amikor ingatlanbefektetők terveznek és építkeznek. A nem olcsó lakások errefelé közlekedésre nem alkalmas szűk utcácskákat szegélyeznek. A „developer” nem építi ki az infrastruktúrát, az a település kasszáját terheli, nem épülnek meg az élethez szükséges járulékos létesítmények, az új lakástulajdonosok ezeket már az önkormányzattól követelik, tekintet nélkül arra, hogy egy-egy falu költségvetése mit bír el, vagy milyen ütemben tudja az új lakóterületeken a hálózati szolgáltatásokat kiépíteni egyik vagy másik állami vagy magán szolgáltató vállalat.

Ez a törvénymódosítási elképzelés rossz, azt tükrözi, mennyire nincs tisztában a területfejlesztési-építési problémakörrel a kidolgozója. A helyi önkormányzatoknak kötelessége tiltakozni ellene, meg kell akadályozni, hogy az elfogadásra kerülhessen. Lakást építeni a politikai mellett ugyanis elsősorban összetett szakmai kérdés, s ehhez talán a régiófejlesztési és építésügyi tárca jobban ért, mint egy törvényalkotásért felelős kormányalelnöki hivatal.

Óry Péter

Illegális hulladék kezelése – Községi kötelességek és jogok

Az elmúlt időben egyre több szó esik a hulladékgazdálkodásról. Az elmúlt években minden település – falu és város önkormányzata – emelni kényserült a szemét elhordás díját, a polgároknak lehetősége van a szelektálásra, külön rendelkezik jogszabály az építkezési hulladékról, előző számunkban bővebben foglalkoztunk a konyhai hulladék és a biológiailag lebomló hulladék kérdésével. Az önkormányzatoknak (és a lakosoknak is) sokszor kell megküzdenie az illegális hulladéklerakatokkal, szemétkupacokkal. Hogy mi a teendő, mit ír a törvény, ezt elemezzük alábbi írásunkban.

A törvénytelenül tárolt hulladék, illetve az ún. „fekete lerakat” továbbra is nagy gondot jelent, amivel az önkormányzatok tevékenységük körében kénytelenek megbirkózni. Minden lakos a saját hulladéka kezelésekor kísértésbe esik, hogy illetékmentesen szabaduljon

meg tőle, lerakva valamelyik őrizetlen, szabadon hozzáférhető telken. Az ilyen tevékenység motivációja: alacsony idő- és anyagi ráfordítással szabadulni meg a hulladéktól. Továbbá jó néhány „fekete lerakat” keletkezik a hulladékfeldolgozás területén működő szervezetek illegális tevékenységéből kifolyólag is.

Hogyan szerezhet tudomást a helyi önkormányzat a területén törvénytelenül lerakott hulladék létezéséről?

Az önkormányzat a törvénytelenül lerakott hulladékról tudomást szerezhet vagy alkalmazottai tevékenységének keretében, a helyileg illetékes állami hulladékgazdálkodási szerv értesítése alapján, vagy természetes, illetve jogi személy bejelentése alapján. A hulladékgazdálkodási törvény 15. §-nak 1. bekezdése alapján bármely természetes személy - lakos vagy jogi személy bejelentheti a hulladék törvénybe ütköző

elhelyezését az illetékes állami hulladékgazdálkodási szervnek vagy a községnek, amelynek területén az érintett ingatlan található.

A hulladékokról szóló törvény 15. §-ának 2. bekezdésében meghatározza az ingatlan tulajdonosának, felügyelőjének vagy bérlőjének azt a kötelességét, hogy jelentse az érintett községnek és a tárgyban illetékes államigazgatási szervnek a tényt, hogy az ingatlanán törvénytelenül hulladékot helyeztek el, mégpedig 3 munkanapon belül a tény felfedezésétől számítva. Abban az esetben, ha megszegi ezt a kötelességét, az ingatlan tulajdonosát, felügyelőjét vagy bérlőjét, amennyiben természetes személy, 1 500 euró büntetés fenyegeti. Az ilyen szabálysértési eljárást az illetékes községi hivatal folytatja le, és a belőle származó bevétel a községi költségvetést gyarapítja. Abban az esetben, amikor a bejelentési kötelezettséget olyan

tulajdonos, felügyelő vagy bérlő nem teljesíti, aki természetes személy – vállalkozó vagy jogi személy, a büntetés összege 500-tól 50 000 euróig terjedhet.

Ilyen esetben a közigazgatási szabálysértéseket az illetékes állami hulladékgazdálkodási szerv tárgyalja meg.

A bejelentési kötelezettség vonatkozik arra a községre is, mely annak az ingatlannak a tulajdonosa vagy bérlője, amelyen illegálisan helyeztek el hulladékot. Ennek elmulasztásáért a közigazgatási szabálysértési eljárásban kirótt – a fent már említett – bírság terheli a községet.

Hol köteles bejelentést tenni a község?

A hulladékgazdálkodási törvény ugyan lehetővé teszi a bejelentési kötelezettség megvalósítását a községnél, a hulladékgazdálkodási törvény explicite nem határoz meg kivételt arra az esetre, amikor a köteles személy éppen a község.

A dolog természetéből adódóan, az említett szabály logikus magyarázatának alkalmazásával viszont lehetséges kikövetkeztetni, hogy a község mint köteles személy a bejelentési kötelezettségét a jogellenesen elhelyezett hulladékról a területén az illetékes állami hulladékgazdálkodási szerv felé köteles teljesíteni (tehát nem önmagának jelent, ami ellentétben állna az említett törvényi szabályozás természetével és céljával). Annak érdekében, hogy elkerülje az ilyen szabálysértésért kiróható büntetést, a község nem feleltheti el bejelenteni a területén jogellenesen kihelyezett hulladék tényét az illetékes állami hulladékgazdálkodási szervnek 3 munkanapon belül attól számítva, amikor igazolhatóan tudomására jutott a tény (pl. természetes vagy jogi sze-

mély értesítése alapján, a hulladékgazdálkodási törvény 15. § 1. bekezdése alapján).

A jogellenesen lerakott hulladékkal kapcsolatban, úgy véljük, fontos külön felhívni a figyelmet az építkezési hulladékra, elsősorban a kiásott földre, szikla- és betonarabokra.

A lakosok nagy része nem tudatosítja, hogy a kiásott föld és kődarabok, amelyek építkezési munkálatok közben kerülnek felszínre és nem használják fel azt újból építkezési célokra, természetes formájukban ott, ahol ki lettek ásva, úgyszintén hulladéknak minősülnek, ezért a kezelésük során a hulladékgazdálkodási törvény értelmében kell eljárni.

Abban az esetben, ha valaki ideiglenesen szeretné eltárolni a kiásott földet más telken, mint ahol ki lett ásva, szükség van engedélyre a hulladékgazdálkodási törvény 97. § 1. bek. v) pontja alapján.

Abban az esetben, ha valaki területrendezésre szeretné használni a kiásott földet és követ más helyen, mint ahol ezek ki lettek ásva, szüksége van engedélyre a hulladékgazdálkodási törvény 97. § 1. bek. s) pontja alapján.

Mindkét engedélyt a helyileg illetékes megyeszékhelyi járási hivatal környezetvédelmi szakosztálya adja ki. Mindkét eljárásban kötelező résztvevő az érintett község, ahol a tevékenységet megvalósítani tervezik. Abban az esetben, ha valaki a fent említett engedélyk nélkül ideiglenesen vagy tartósan

más területen rakja le a kiásott földet vagy köveket, jogellenes hulladéklerakásról van szó, ami ellen a hulladékgazdálkodási törvény 15. § ide vonatkozó szabályai szerint kell fellépni.

Hogyan járjon el a község jogellenesen lerakott hulladék bejelentése esetében?

A 15. § 1. vagy 2. bekezdése alapján létrejött bejelentés községnek történt kikézbésítése után, a község köteles 7 munkanapos határidőn belül értesíteni az illetékes állami hulladékgazdálkodási szervet. Az illetékes állami hulladékgazdálkodási szerv a helyileg illetékes járási hivatal környezetvédelmi szakosztálya. Ennek a kötelezettségnek az elmulasztása viszont a hulladékgazdálkodási törvény 117. § értelmében nem minősül szabálysértésnek, amiért a községet meg lehetne bírságotni, kivéve azt az esetet, amikor a jogtalanul lerakott hulladék olyan területen van, amelynek tulajdonosa, kezelője vagy bérlője a község, amelynek az ilyen bejelentés beérkezett. Ebben az esetben a község köteles személlyé válik a 15. § 2.

bekezdése értelmében, ezért köteles az ilyen tényt jelenteni az illetékes állami hulladékgazdálkodási szerv felé 3 munkanapon belül, attól a naptól számítva, amikor a tényről tudomást szerzett.

Abban az esetben, ha a hulladékot vízfolyásba, vízparti telekre vagy ártérbe helyezték el, a község köteles haladéktalanul értesíteni az illetékes vízgazdálkodási szervet is, amely vagy a Szlovák Környezetvédelmi Felügyelet helyileg illetékes kirendeltsége, vagy a helyileg illetékes járási hivatal környezetvédelmi szakosztálya.

Mi a további eljárás?

A 15. § 1. vagy 2. bekezdése szerinti bejelentés alapján az illetékes állami hulladékgazdálkodási szerv a község képviselőjének jelenlétében ellenőrzi a jogellenesen lerakott hulladék mennyiségét és szakértői véleményt ad ki, hogy ezzel kapcsolatban létrejöhet-e büntető elkövetése.

Abban az esetben, ha a hulladék mér-

tékének megállapításával kiderül, hogy bűncselekmény elkövetése állhat fenn, a Büntető Törvénykönyv alapján bejelentést tesz, és nem kezdi meg a felelős személy meghatározását. Ellenkező esetben elkezd a felelős személy meghatározására indított eljárást, amelynek keretében felkutatja elsősorban azt a személyt, aki a hulladékot jogtalanul elhelyezte, esetleg vizsgálja, hogy az ingatlan - amelyen létrejött a jogellenes hulladék lerakása - tulajdonosa, kezelője vagy bérlője nem hanyagolta-e el a kötelességét, hogy az ingatlant minden lehetséges módon bebiztosítsa, vagy keletkezett-e a lerakásból anyagi vagy más jellegű haszna. Amennyiben a vizsgálat keretében megállapítja a személyt, aki felelős a hulladék jogtalan lerakásáért, esetleg ha bizonyítást nyer, hogy az érintett ingatlan tulajdonosa, kezelője vagy bérlője elhanyagolta kötelességeit vagy anyagi, illetve más haszna lett ebből, kötelezi ezt a személyt a hulladék eltávolítására saját költségén, valamint meghatározza a határidőt az eltávolításra.

Abban az esetben, ha háztartási hulladékról vagy építkezési törmelékről van szó, a hulladékot kizárólag olyan személy távolíthatja el, aki a községgel erre a tevékenységre szerződést kötött a 81. § 13. bekezdése alapján, vagy a

község közreműködésével, amennyiben ezt a tevékenységet maga a község biztosítja.

Abban esetben, ha a felelős személy meghatározására indított eljárásban nem lett meghatározva semmilyen felelős személy, akinek kötelessége lenne eltávolítani a jogtalanul lerakott hulladékot, vagy büntetőjogi eljárás indult, az illetékes állami hulladékgazdálkodási hatóság a hulladékgazdálkodási törvény 15. §-ának 14. bekezdése értelmében eljárást kezdeményez annak a személynek a megállapítására, aki köteles bebiztosítani az adott hulladék értékesítését vagy megsemmisítését, aminek keretében határozatot hoz, hogy az emberi élet és egészség, valamint a környezet védelmében ésszerű időben saját költségére távolítsa el a hulladékot:

a) a község, amelynek területén jogellenesen elhelyezték a hulladékot, amennyiben háztartási hulladékról vagy építkezési törmelékről van szó,

b) a hulladékgazdálkodási állami felügyelet illetékes szerve, amennyiben más hulladékról van szó, mint az a) pontban felsoroltak,

c) a jogtalanul lerakott hulladék birtoklója vagy az ingatlan tulajdonosa, keze-

lője vagy bérlője, amennyiben kinyilvánítja érdeklődését a jogtalanul lerakott hulladék értékesítésére vagy megsemmisítésére.

Aki az illetékes hulladékgazdálkodási állami hivatal szerve megbízásából bebiztosította a hulladék értékesítését vagy megsemmisítését, jogosult a felmerülő költségei megtérítésére attól a személytől, aki felelős a jogtalan hulladéklerakásért.

Az, aki a hulladékgazdálkodási törvény 15. §-ának 14. bekezdése értelmében köteles személy, köteles saját költségén bebiztosítani a jogtalanul lerakott hulladék értékesítését vagy megsemmisítését. Ezen kötelesség elmulasztása azonban a hulladékgazdálkodási törvény 117. §-ának értelmében nem teljesíti a jogi kihágás tényállását, amelyért lehetséges volna bírságot kiszabni a köteles személyre. Ezen kötelesség teljesítésének kikényszerítése ezért nagyon kérdéses.

A hulladékgazdálkodási törvény 15. §-ának 18. bekezdése értelmében a községnek lehetősége van a jogtalanul lerakott háztartási hulladék vagy építkezési törmelék saját költségén történő eltávolítására azonnal a felfedezése után. Ebben az esetben a hulladékgazdálkodási

törvény 15. §-ának többi rendelkezését nem alkalmazza.

Elsősorban olyan esetekről van szó, ahol a jogtalanul lerakott hulladék mértéke arról tanúskodik, hogy nem valószínű bűntény elkövetése, vizuális megtekintéssel lehetséges egyértelműen kikövetkeztetni, hogy háztartási hulladékról vagy építkezési törmelékről van szó és egyúttal a körülmények ismeretében minimális vagy nulla esélye van annak, hogy a hulladékgazdálkodási törvény 15. § 3 – 17. bekezdésében leírt eljárás segítségével meghatározható lenne a jogtalan hulladéklerakásért felelős személy. Ellenkező esetben ajánljuk a községeknek, hogy használják ki a lehetőséget, amit a hulladékgazdálkodási törvény 15. §-a kínál.

Abban az esetben, ha a község a 15. § 18. bekezdése értelmében eltávolítja a jogtalanul lerakott háztartási hulladékot vagy építkezési törmelékot, köteles erről a tényről értesíteni az illetékes állami hulladékgazdálkodási felügyelet szervét, mégpedig legkésőbb 3 munkanapon belül. Abban az esetben, ha az értesít határidejét nem tartja be, a községet 500-tól 50 000 euróig terjedő összegű szabálysértési bírság fenyegeti.

Mgr. Sipos László

(elérhetőségünk: enviro@procviv.sk)

Fontos a fogyasztói magatartás megváltoztatása A biohulladék szelektálásáról

Az Önkormányzati Szemle 2020. decemberi számában részletesen ismertettük a biológiailag lebomló hulladék kezelésének szabályait, mit kell tenni, milyen határidőket kell betartani.

A most érvényben lévő hulladéktörvény módosításai 2021. január elsején léptek hatályba. A már érvényes jogszabály legfontosabb pontja: az önkormányzat köteles biztosítani és megvalósítani a biológiailag lebomló konyhai hulladék szelektív gyűjtésének bevezetését, annak begyűjtését, vagy komposztálását.

Mivel a tavalyi évet a koronavírus elleni küzdelem jellemezte, és más kifogásokat is találtak az új törvény ellen az önkormányzatok, megpróbálták elérni a környezetvédelmi tárcánál, hogy ne januártól lépjen életbe a módosítás. „A környezetvédelmi minisztérium a városok és falvak indokait a projekt januári megkezdése ellen kifogásként kezeli és ignorálja. „A konyhai hulladék gyűjtésének tervezett időpontján a minisztérium nem hajlandó változtatni. Az üvegházhatás mielőbbi csökkentését prioritásként kezeljük. “– jelentette ki Juraj Smetava és Michal Kiča államtitkár a Szlovákiai Városok és Falvak

Társulásának (ZMOS) képviselőinek” – írta a komaromonline.

Vagyis a biohulladékot, és minden élelmiszer maradékot külön kell majd gyűjteni. Tapasztalatból tudjuk, hogy a családi házaknál egyre elterjedtebb a komposztálás, ezzel tudják az emberek csökkenteni a kukákba kerülő szemét mennyiségét, a főtt étel maradéka pedig sok családnál valamilyen háziállat táljába kerül, de városon ez nem megoldható.

Az önkormányzatoknak legnagyobb problémát a konyhai hulladék szelektív gyűjtésének bevezetése terén a községi

kiadások drasztikus megnövekedése jelenti: be kell szerezniük belépő beruházásként a megfelelő gyűjtőedényeket, létre kell hozniuk a logisztikai hátteret, biztosítaniuk kell a rendszeres elszállítását, és a gyűjtőedények tisztítását és fertőtlenítését is.

Szakmai szervezetek arra is felhívták a szaktárca figyelmét, hogy a konyhai hulladék szelektív gyűjtése kapcsán néhány alapvető fogalom nincs tisztázva. Például az állatgyógyászat, higiénia és a Környezetvédelmi Minisztérium között, hogy Szlovákia számos területén nem építették ki elérhető távolságra

az összegyűjtött biológiailag lebomló konyhai hulladékok hasznosítására szolgáló létesítményeket.

A Környezetvédelmi Minisztérium ígéretet tett, hogy az átmeneti 6 hónapos időszakban az önkormányzatokat nem fogja szankcionálni, de ez az átmeneti időszak nem halasztotta el az önkormányzat azon kötelezettségét, amely szerint egy későbbi időszakban vezesse be a biológiailag lebomló konyhai hulladék szelektív gyűjtését.

Érdekes, hogy sem a hulladékról szóló törvény, sem annak végrehajtási rendelete nem határozza meg közvetlenül a biológiailag lebomló konyhai hulladék fogalmát. Viszont a Szlovák Köztársaság Közegészségügyi Hivatalának honlapján találtuk egy írást, amelyből kiindulhatunk: 1069/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végre-

hajtásáról szóló 142/2011/EU bizottsági rendelet szerint a konyhai hulladék alatt az összes élelmiszer-hulladékot értjük, ideértve a használt étolajat is, amely éttermekben, vendéglátóhelyeken és konyhákban keletkezik, beleértve és a háztartási konyhákat is.

Biológiailag lebomló konyhai és éttermi hulladék a következőket foglalja magában: feldolgozatlan nyersanyagmaradványok, el nem fogyasztott élelmiszer- és növényi és állati eredetű élelmiszerek maradványai, amelyek vendéglátó létesítmények üzemeltetése során keletkeztek, beleértve az iskolai konyhákat, a szociális szolgáltató otthonok vendéglátó-ipari létesítményeit, az egészségügyi létesítmények vendéglátó-ipari létesítményeit, de ide soroljuk a háztartások konyháit is. Idetartoznak továbbá a zöldség- és gyümölcs héjak, a kávé- és teahulladékok, a tojáshéjak, a régi kenyér, az ételmaradékok, az állati vagy növényi eredetű ételekkel szennyezett papírzacsok, a lejáratú dátumot vagy a minimális eltarthatósági dátumot követő vagy más módon romlott élelmiszerek, a használt papírtörlek és szalvéták és kis mennyiségben fagyap, faforgács, barna karton, újságpapír, amelyet az élelmiszer-kezelés során használnak.”

Mi tehát a biohulladék?

- biológiailag lebomló, kerti hulladékok, mint például a fű
- a háztartások, az éttermek és az üzletek élelmiszer- és konyhai hulladékai
- az élelmiszer-feldolgozó üzemek hulladékai

Mi a helyzet az EU-ban?

Konyhai hulladékok újrahasznosítását sürgeti az EP, mert tavaly több mint 100 millió tonna kerti és konyhai hulladék keletkezett az Európai Unióban, aminek jelentős részét hulladéklerakó helyekre szállították vagy elégették. Ezért az lenne a cél: hogy az EU intenzívebb újrahasznosítás, komposztálás vagy szelektív gyűjtés révén használja ki a biohulladék gazdasági és környezetvédelmi lehetőségeit.

Az EP a céljait a következőképpen fogalmazta meg:

- gyűjtsék külön a biohulladékot, kivéve, ha ez gazdasági vagy környezetvédelmi okokból nem lehetséges

- nagyobb mértékű és hatékonyabb újrahasznosítás
- a biohulladékból nyerhető komposzt különböző típusainak megállapítása, besorolása

Az EP-képviselői szerint az is fontos lenne, hogy a tagállamok a fogyasztói magatartás megváltoztatásának céljából folytassanak a környezetvédelmi tudatosságot növelő tevékenységeket.

Jelenleg az Európai Unióban a biohulladék körülbelül 40 százaléka kerül a hulladéklerakókra vagy eltemetik. Ugyan a biohulladék mennyisége az elmúlt 10 évben csökkent, még mindig sok a tennivaló. Az unió tagországaiban több mód is van, hogyan kezelik a biohulladékot, pl. Lengyelországban és Litvániában eltemetik a biohulladék 90 százalékát. Külön gyűjtik a biohulladékot Ausztriában, Hollandiában, Dániában, Svédországban, valamint Belgium, Spanyolország és Olaszország egyes régióiban. Svédországban elégetik a 47 százalékát, míg Dániában 55 százalékát. Biohulladékait Ausztria és Németország komposztálja a leghatékonyabban.

Mindenképpen a hulladéklerakóra szállítása a legrosszabb megoldás, környezetvédelmi szempontból, kevésbé káros a szelektív hulladékgyűjtés, a komposztálás és égetés.

Mi a helyzet Szlovákiában?

A biológiailag lebomló konyhai hulladék szelektív gyűjtésének bevezetésére vonatkozó kötelezettség kapcsán az egyes önkormányzatoknak a következő lehetőségek állnak rendelkezésre: 1. A biológiailag lebomló konyhai hulladék szelektív gyűjtése és további kezelése önállóan vagy a regionális egyesületeken belül közösen is bebiztosítható, 2. a biológiailag lebomló konyhai hulladék szelektív gyűjtését és további kezelését az önkormányzatok biztosítják egy ilyen szolgáltatást nyújtó külső társaságon keresztül, 3. a 2021. január 1.-je után is érvényes kivételek egyikét alkalmazzák, 4. a fenti lehetőségek kombinációja.

A községek kötelességeinek szempontjából talán a legegyszerűbb megoldás a biológiai úton lebomló konyhai hulladék elkülönített gyűjtésének komplex bebiztosítása az ilyen szolgáltatásokat

nyújtó külső szolgáltatók közvetítésével. Ebben az esetben a községek számára megszűnik a személyi és gépi kapacitások biztosításának, a kötelező nyilvántartások vezetésének gondja, a saját komposztáló üzemeltetésével vagy egyéb, az összegyűjtés után a hulladék feldolgozására alkalmas berendezés keresésével stb. járó gondok. Ebben az esetben nincsenek beruházási költségek, amelyek a község számára elkerülhetetlenül felmerülnének, amennyiben saját szervezésben biztosítanák a hulladékgyűjtést és feldolgozást, illetve amelyek a házi komposztálás, mint az egyik érvényesíthető kivétel biztosításával kapcsolatban alakulnának ki.

Másrészt viszont hosszú távon valószínűleg ez a legdrágább megoldás. A kezdő beruházási költségeket, ahogy minden további, a gyűjtéssel kapcsolatos költséget az összes külső szolgáltató érthető módon belekalkulálja a szolgáltatásnyújtásért kiszámlázott összegbe. A külső vállalkozói szubjektu-

mok ugyanakkor természetesen nyereség céljából végzik a tevékenységüket, amelyet valakinek meg kell fizetnie. Az összes költség felszámolása után ezért hosszú távon ez a szolgáltatás sokba kerülhet a lakosoknak.

Biológiai úton lebomló konyhai hulladék elkülönített gyűjtése teljes körben vagy részben saját erőből: Mint minden lehetőségnek, ennek is vannak pozitívumai és negatívumai. Egyértelmű negatívum, amely érthető módon a községek többségét elbizonytalanította, a kezdeti beruházások magas összege, a személyi és gépi kapacitások beszerzésének igénye, a megnövekedett adminisztrációs követelmények és sok egyéb, az ilyen hulladék gyűjtésével és feldolgozásával kapcsolatos gond. Másrészt viszont az ilyen hulladék megfelelően hatékony gyűjtése és feldolgozása esetén hosszú távon minden költség, vagyis a lakosok megterhelése is nagy valószínűséggel nem elhanyagolható arányban csökkenni fog.

Természetesen ebben a jogszabályban is vannak kivételek.

A 2021. január 1-től érvényes törvénymódosítás értelmében a biológiailag lebomló konyhai hulladék elkülönített gyűjtésének bevezetése és biztosítása nem vonatkozik a község (település) azon részére, amely

1. biztosítja ezen hulladékok energetikai hasznosítását a hulladékhasznosításra szolgáló létesítményben (csak Pozsonyra és Kassára vonatkozik)
2. igazolja, hogy a háztartások 100 %-a komposztálja a saját hulladékát, ez az egyetlen kivétel, amely érvényben marad 2023. január 1. után is
3. igazolja, hogy ez nem lehetséges a gyűjtés során a városok történelmi központjaiban és a ritkán lakott területeken felmerülő műszaki problémák miatt - a szlovákiai települések túlnyomó része esetén nem érvényesíthető.

A kivételek közül egyértelműen és hosszútávon a legjobban megvalósítható az otthoni komposztálás

A házi komposztálás a bevezetéskor költségekkel jár, mert be kell szerezni a megfelelő komposztálóedényeket, de a későbbiekben sem a községet, sem annak lakóit nem fogják további kiadások terhelni, tehát hosszútávú szempontból egyértelműen a legolcsóbb megoldásról van szó. A házi komposztálás előgyártott komposztálóedényekben vagy házi gyártású komposztálókban végezhető. További lehetőség a kis elektromos komposztáló alkalmazása. A házi hulladék 3-6 órán belül komposztává válik. Egy új megoldás nálunk a „Vermikomposztálás”, a gilisztákkal történő komposztálás. A giliszta a szerves anyagot az emésztőrendszerében átalakítja, és tápanyagokban gazdag végterméket ürít ki. Az előgyártott komposztálók ingyenes szétosztását a családok között gondosan mérlegelni kell, mivel a beruházási költségek (a község számára) rendkívül magasak lehetnek. A leghatékonyabb eszköz az olcsó, „csináld magad” módszer, amelynek több előnye is van, pl. az aerob feltételek garantálása, egyszerű tevékenységek, mint az átforgatás és keverés lehetővé tétele, a szárazság és nedvesség hatásának korlátozása, valamint az érett komposzt gyűjtése. Az otthon gyártott komposztálókban történő komposztálás feltétele a jó felvilágosító kampány. A községek (települések) ugyanakkor segíthetnek a háztartásoknak a házi komposztálók gyártásában, vagy alkalmas alapanyag, vagy éppen a közmunkát végzők segítségének biztosításával. A községek fantáziájának ez ügyben semmi sem szab határt.

A házi komposztálással kapcsolatban a számunkra megoldatlan kérdés maradt az effajta hulladék higienizálása.

Tekintettel minden előnyre, amelyet ennek a kivételnek a kihasználása jelent, azt ajánljuk minden községnek, hogy a lehető legnagyobb mértékben igyekezzen ezt kihasználni a község minden olyan részében, ahol ez technikailag lehetséges. A biológiailag lebomló hulladék komposztálása a háztartásokban emellett nem csak az egyéni lakóépületekre vonatkozik. A társasházak esetében szintén lehetőség van ún. kommunális komposztálásra a házak melletti

telkeken elhelyezett komposztálókban. Az ilyen kommunális komposztálás több településen is bevált, ahol azt a múltban bevezették.

A házi komposztálás motiválására alkalmazható az illetékek összegének megemlése azok számára, akik nem tudják bizonyítani a házi komposztálást. Viszont amennyiben a település bizonyos részében nem fogja a háztartások 100%-a biztosítani a házi komposztálást, a gyűjtőkapacitás kiszámításánál az adott településrész minden lakosával számolni kell.

Azt a tényt, hogy egy bizonyos községrészben a háztartások 100 %-a komposztálja a saját hulladékát, a községnek bizonyítani kell. Ennek a ténynek az igazolására szolgálhat a község lakosainak becsületbeli nyilatkozata, a komposztálók átadásáról szóló jegyzőkönyvek, a község által az egyes háztartásokban a házi komposztálás végre-

hajtását ellenőrző hivatalos szemléről készült feljegyzés, vagy hasonló.

Az önkormányzat ugyanakkor a biológiailag lebomló konyhai hulladéokra vonatkozó fenti kivételekkel összhangban a hulladékgazdálkodási hierarchiának megfelelően köteles egy általánosan kötelező érvényű rendeletben, részletezni azokat az okokat, amelyek miatt nem vezetnek be a települési hulladék szelektív gyűjtését. Abban az esetben, ha a kivételt csak az önkormányzat egyes részeire alkalmazzák, az általános érvényű rendeletnek tartalmaznia kell azt az információt is, hogy az önkormányzat mely részeire vezetnek be a biológiailag lebomló konyhai hulladék szelektív gyűjtését, és melyekre nem. A biológiailag lebomló konyhai hulladék szelektív gyűjtésének bevezetése esetén az önkormányzatoknak nem szabadna elfelejtenie frissíteni az ilyen típusú hulladék kezelésének részleteivel az általános érvényű rendeleteiket.

Hulladékgazdálkodás a csallóközi Gellén

Általános probléma az országban a hulladék elszállítása, tárolása és annak feldolgozása. Ennek következtében egyre drágább a szemét elviteli díja, amit a szolgáltató az önkormányzatnak számol ki, a városok és falvak pedig azt beszélik polgáraiktól (vagy kénytelen saját költségvetéséből pótolni a hiányt, így más területtől vonnak el anyagi forrásokat).

A hulladék elszállításának díját és annak tárolását tehát a polgárok fizetik meg, de azt az önkormányzatok gyűjtik be. A gellei önkormányzat lapja egy írásban elemzi a helyzetet, és megállapítja: 2020-ban átlagosan 14%-kal nőtt a hulladékszállítási díj Szlovákiában. A gellei Hírmondó cikke szerint ez nem a járvány következménye, hiszen „a települések önkormányzatai már az elmúlt év végén döntöttek az emelésről, figyelembe véve, hogy egyre több szemetet termelünk, miközben a feldolgozással járó költségek folyamatosan nőnek. A megnövekedett éves szemétdíjak összege fokozatosan közelít a pozsonyiak és kassaiak által befizetett összeghez: az előbbiben 44,-€/fő, az utóbbiban 37,-€/fő eurót fizetnek a lakosok szemétdíj gyanánt. Ezekben a városokban azonban megtalálták a módját a hulladék energetikai újra hasznosításának, aminek kö-

szönhetően hőt és áramot állítanak elő.”

Majdnem minden önkormányzat megemelte a hulladék elviteli díját, amelyik nem tette azt meg 2019-ben, az megtette 2020 végén, ugyanis a szolgáltatók folyamatosan emelték a szolgáltatás díját, ezt figyelembe véve meg kellett hozniuk a képviselőknek ezt a népszerűtlen emelést.

Magas járulékok a környezetvédelmi alapba

A Hírmondó szerint Gellében 2019-ben 15 euró volt a hulladékelszállítás éves díja, egy személy részére. „2020-ban az éves illetéket legalább 32 euró/főre kellett volna emelni, ha a község nem áll át az éves kukaelszállítási díjra, ami jelenleg 56 euró/120 literes gyűjtőedény (kuka), nem beszélve arról, hogy ha maradt volna a régi ár, akkor a jelenlegi válsághelyzet miatt a község költségvetése ezt már nem bírta volna el. Ez a kuka/év illeték 2020-ban pl. Olgyán 60 euró, Illésházán 80 euró volt.” – írja a Hírmondóban a polgármester, Iván Lajos.

Mivel a szemét raktározási díja emelkedik és a szemételepek is egyre magasabb járulékot fizetnek be a környe-

zetvédelmi alapba, aminek a nagysága a hulladék osztályozásának mértékétől függ, a szemetet elszállító cégek árakat emeltek, amiket az önkormányzatoknak kell megfizetniük, ahogy azt már írtuk, ezt a községek a lakosoktól szedik ki.

„Ez az illeték Gellében 2020-ban 13 €/tonna volt, 30,21%-os osztályozási arány mellett, melyet a 2019-es évben értünk el. A várható áremelések hatásának eredményeként számolni kell továbbá a nagy tömegű háztartási hulladék (20 03 07) 0,03-€/kg nem reális árának legalább 0,12 €/kg-ra való emelkedésével, mely magába foglalja az elszállítási költségeket is.” - derül ki a gellei helyi lap írásából.

Tovább emelkedhet a díj

A Hírmondó utal az Új Szó egyik cikkére, mely szerint a szemételepeken történő felhalmozás a legolcsóbb, de egyben a legkevésbé környezetbarát módja a szemét elhelyezésének. A becslések szerint az elkövetkező években a szemételepek díjai olyan arányban növekednek majd, hogy meghaladják az energiaipari újrahazsnosítás költségeit. A már említett környezetvédelmi alapba befizetett illeték mellett számolni kell a hulladék

feldolgozásával járó költségekkel és a kukásautókhoz szükséges berendezések beszerzésével is, hiszen tudjuk néhány éven belül mérőeszközöket is használni fognak a szemét elszállításakor, a szemét díját az is szabályozni fogja majd. Egy tonna szemét elhelyezése a hulladéktelepeken jelenleg 60 euró, ami akár 80–90 euróra is nőhet. Összehasonlításképpen el kell mondani, hogy ugyanennyi szemét hővé vagy árammá alakítása jelenleg körülbelül 76 euróba kerül.

A polgármester, Iván Lajos ezért arra kéri lakosait a helyi lapon keresztül, hogy tanulják meg minél nagyobb mértékben osztályozni (szeparálni) a háztartási hulladékukat, azaz az újra hasznosítható hulladékot, papírt, műanyagot gyűjtsék külön. Ezzel komoly pénzt takaríthatnak meg nemcsak háztartások, de a község költségvetésén belül is megtakarításokkal számolhatunk.

Megéri osztályozni a hulladékot

Gellén a 2018-ban az osztályozott hulladék aránya csak 10,26% volt, így 12 euró környezetvédelmi illetéket fizetett a község tonnánként. Ezzel a százalékaránnyal 2019-ben már 24 euró lett volna tonnánként.

2019-ben azonban a lakosság már jobban odafigyel és a hulladékgazdálkodás átszervezésével sikerült elérni a 30,21%-ot, így 2020-ban az illeték csak egy euróval emelkedett, vagyis 13 euróra tonnánként.

A 2020-as adatok még nem ismertek, de ha 2020-ban ezt sikerül még 10%-kal, vagyis 40 – 50% közé emelni, akkor az államilag meghatározott 13 eurós elhelyezési illeték 2021-ben 18 euróra emelkedik. Ellenkező esetben, azaz, ha nem sikerült elérni a kitűzött osztályozási arányt, 22 eurót kell majd fizetni egy tonna hulladékért. Ami drasztikus költségemelkedést jelent.

Az fenti összehasonlítás jól mutatja, megéri motiválni a polgárokat, hogy osztályozzák a szemetet, hiszen, ha a hulladék termelője elhanyagolja az osztályozást, akkor az a községet terhelve a hulladékgazdálkodási költségek emeléséhez vezet, ami ezáltal végül visszaszáll a hulladék termelőjére, azaz a polgárokra.

A gellei hulladékgazdálkodás árát a következő tényezők alkotják (2020-ra vonatkozó adatok) a hulladék likvidálásának illetéke a háztartási hulladék esetén 30,07 euró, egy tonna hulladékért, a tömeghulladék ára 54,07 euró, a környezetvédelmi alapba befizetett illeték 30,21 százalékos osztályozás esetén 13 euró, a szállítás ára 1,44 euró kilométerenként, tehát minél messzebbre kell szállítani a hulladékot, annál többbe kerül a szállítási díj.

„Ezek az árak az elkövetkezendő években várhatóan jelentősen emelkedni fognak, de erről sem a polgármesterek, sem az önkormányzatok nem tehetnek, viszont ne feledjük: a szennyezetlen és osztályozottan kezelt, válogatott hulladék (pl. papír, üveg, rongy, polisztirol, bizonyos műanyagok, zöld- és biohulladék, étkezési olaj, különböző fémek, sértetlen elektronika, csomagolófólia) súlya és elszállítása továbbra is díjtalan lesz! Ezért osztályozzák a háztartási hulladékot minél nagyobb arányban! Meglátják, megéri! Kitartást és jó munkát kívánunk hozzá!” – írja Iván Lajos a község lapjában.

Hulladékgyűjtő udvar

A csallóközi faluban hulladékgyűjtő udvar is van, ennek felújítását 2020. tavaszán határozták el.

„Amikor tavasszal elhatároztuk, hogy a

több éve elhanyagolt hulladékgyűjtő udvarunkat megtisztítjuk, és hulladékgazdálkodásunkat radikálisan megváltoztatjuk, még nem gondoltuk, mekkora fába vágtuk fejszénket. A legfőbb célunknak a kivitelezés minél olcsóbb megoldását tűztük ki. Az eredmény megfogó: megközelítőleg 2100 tonna darált építési hulladék elszállítása díjmentesen, ebből kb. 1600 tonna értékesítve egy komfortos, kb. 9000 € értékű munkabódéra. A maradék kb. 500 tonna nagyméretű hulladék feldarálása: 3200 €. 130 tonna faág feldarálása: 3300 €, elszállítása díjmentesen. 40 tonna bútor és egyéb fahulladék elszállítása: 1200 €.” – közli Iván Lajos

A gellei hulladékgyűjtő udvar így nagyjából két hónapos utánajárással és munkával szinte teljesen letisztult, használhatóvá, áttekinthetővé vált. Az osztályozott hulladékgyűjtés egy év alatt komoly odafigyeléssel 10,26%-ról 30,21%-ra emelkedett. Azaz megérte a fáradságos munka.

Iván Lajos arról is beszámolt, hogy Gellén „a hulladékelszállítás modernizálása és gazdaságosságának feljavítása érdekében a 2020-as évben pályázatot hirdetett, mivel az eddigi „megoldások” áttekinthetlenségük miatt már nem feleltek meg gazdaságpolitikánk és lakosságunk elvárásainak. A pályázatot az FCC Slovensko s.r.o. vállalat nyerte meg, amely a pályázatban meghirdetett feltételeinknek és elvárásainknak a legkedvezőbb árat tudták biztosítani.”

nt

Biohulladékot és elektromos hulladékot is válogathatnak Érsekújvárott

2021-től az önkormányzatok kötelesek szeparálni és elszállítani a biológiailag lebomló konyhai hulladékot is. Érsekújvár önkormányzata 2020-ban egy kísérleti projektet valósított meg és kidolgozta a biológiailag lebomló konyhai hulladék gyűjtésének tervét, ám 2020. december elején a környezetvédelmi minisztérium módosította az addig érvényben lévő feltételeket.

Amikor a minisztérium módosította a rendeletet, akkor Érsekújvárott már el volt fogadva az önkormányzati rendelet, melynek értelmében a lakosok a biológiailag lebomló hulladékot leadhatják a Bethlen G. utcai gyűjtőudvarban. A konyhai hulladék leadásáért cserébe biológiailag lebomló zacskót kapnak. Az önkormányzat a minisztérium legújabb rendeletének feltételeire év közben fog „ráállni”.

A sikeres kísérleti projekt bizonyította, egy személy még se termel ki száz kiló konyhai hulladékot

Érsekújvár önkormányzata 2020. augusztus 1-jétől szeptember 30-ig kísérleti projektet indított az osztályozott konyhai biohulladék gyűjtésére. A lakáskezelőkkel folytatott tanácskozásokat

követően a városban 23 lakótömböt és egy utcányi családi házat választottak ki. A kísérleti projekttel az önkormányzat szeretne felmérni, hogy mennyi konyhai hulladékot termelnek átlagban az érsekújvári háztartások és hogy a lakosok egyáltalán hajlandóak lesznek-e az ilyen osztályozásban részt venni. A családi házak háztartásai speciális vödröket kaptak lebomló zsákokkal, amibe aztán gyűjtötték a konyhai biohulladékot. A lakóházak elé zárható kukákat helyeztek el, kulcsot pedig csak az érintett bejáratok kaptak. A hulladékot úgy a panelházaktól, mind a családi házaktól hetente egyszer gyűjtötték be. A visszajelzések összességében pozitívak voltak, a projektbe bekapcsolódók többsége folytatni akarta a projektet.

Az elemzők becslése szerint egy szlovákiai lakos évente 100 kilogramm élelmiszerből származó szemetet termel. Érsekújvárott a két hónapos kísérleti projekt alatt a szemetet elszállító cég hozzávetőleg három tonna szerves konyhai hulladékot gyűjtött be. A családi házaknál egy főre a két hónap alatt átlagban 4,23 kiló osztályozott konyhai hulladék jött össze, míg a panelben élőknel ez a szám megközelítőleg 3,27 kilogramm volt.

A helyi politikusoknak népszerűtlen, az önkormányzat részére „életmentő” döntés

Érsekújvárott a lakosokat érintő szemétdíj összegét utoljára 2012-ben módosították. Az elmúlt nyolc évben nem csak a fogyasztói áruk ára, az energia és a szolgáltatások ára emelkedett, hanem a lerakaton tárolt hulladékkal összefüggő illetékek is. A városban egyre nagyobb mértékű a szeparálás és egyre kevesebb szemetet szállítanak a lerakatra – 2017-ben több, mint 14.135 tonna, 2018-ban majdnem 13.860 tonna és 2019-ben valamivel több, mint 13.578 tonna vegyes háztartási hulladék végezte a koltai lerakaton.

Az önkormányzat azonban évről évre többet fizet a szemet tonnájának tárolásáért. 2019-ben 7 eurót, a 2020-as évre 11 eurós díjat szabtak meg, ami 2021-ben már 15 euró a lerakaton végző szemet tonnájáért, az eddigitől változatlan osztályozási mértéknél. 2018-ban a csak a hulladékkal összefüggő kiadások elérték az 1.235.918 eurót, 2019-ben ez az összeg 1.224.037 euró volt. Ugyanakkor a lerakaton a tárolás díj 443.655 euróról 481.603 euróra emelkedett.

Az érsekújváriak által befizetett szemét-

szállítási díj és a hulladékgazdálkodásra fordított kiadások közti különbség 2018-ban több mint 568 ezer euró volt, 2019-ben ez az összeg átlépte a 672 ezer eurót. Az önkormányzat a saját költségvetéséből fizette ki a különbözetet – abból a pénzből, amit fejlesztésre kellene fordítania és nem a szemétdombon eltemetni. Ezt a Legfelsőbb Ellenőrző Hivatal is kifogásolta.

Az önkormányzat célja a szeparált hulladék arányának növelése, a lakosoktól beszedett díjak és a hulladékgazdálkodás tényleges költsége közötti pénzügyi hiány csökkentése, valamint a hulladék mennyiségének nyilvántartásának korszerűsítése.

Munkatalálkozók és tapasztalatok gyűjtése

A képviselő-testület 2020. decemberi ülése előtt több munkatalálkozóra került sor a képviselők és a városháza dolgozói között. A képviselők és a városháza dolgozói három találkozáson vettek részt, továbbá Szencen és más városokban szereztek ismereteket, melyek ezen a téren megelőzik Érsekújvárt. A szeparált hulladék arányát ezekben a városokban azzal növelik, hogy csökkentik az elszállítás gyakoriságát, amit a díjak ésszerűsítésével ötvöznek. Ezzel egy időben QR-kóddal látják el a szemetéseket, aminek

segítségével a hulladék elszállításáról nyilvántartást vezetnek. Minden intézkedés és nyilvántartás ellenére a haladóbb önkormányzatoknak sem sikerült kiküszöbölniük a „szemétturizmust”, amikor az emberek a szomszédos szemetésekre, a szomszédos településekről a városba viszik „ki” a szemetet vagy lerakják azt a konténerállások mellé.

Csaknem kétéves vita után 2020 decemberében a képviselő-testület 2021-től az egy főre jutó szemétszállítási díjat 28 eura-ra emelte.

Fél éven belül lesz komposztáló a városban

A biológiailag lebomló konyhai hulladékot egyelőre a lakosok a gyűjtőudvarba vihetik. Az önkormányzat biológiailag lebomló szemeteszsákokat biztosított, amit minden háztartás – családi ház és lakótömbben lévő lakás – megkap.

A minisztériumi rendelet, amely a „háztól házig” szemétyűjtést határozza meg, 2020 decemberében jelent meg, amikor már az önkormányzati rendelet jóváhagyási folyamatban volt. Az önkormányzat a kukák pénzügyi támogatására egy projektet nyújtott be. A kukákat minden családi házhoz és a lakótömböknél lévő konténerállomásokhoz fogják lerakni.

Az osztályozott szerves konyhai hulladékot még el kell szállítani a legközelebbi biogázállomásra vagy szemétegetőbe, és ott megsemmisíteni. Fél éven belül azonban a Brantner társaságnak saját komposztálót kellene üzembe helyeznie Érsekújvárott. Az összegyűjtött biológiailag lebomló konyhai hulladékot így nem kellene a több tíz kilométerre lévő biogázállomásra hordani, hanem közvetlenül a városban lenne feldolgozva.

Már Érsekújvárott is vannak piros szemetések

Az önkormányzat az újrahasznosítás terén is igyekszik eleget tenni a lakosság kéréseinek. Érsekújvár csatlakozott az ASEKOL SK társaság egyedi projektjéhez, amely kisméretű elektromos hulladék, elemek gyűjtésére piros konténereket helyez ki a város területén. Az érsekújváriak a piros konténerekbe február utolsó hetétől már kidobhatják az elektromos hulladékot – az elromlott vagy feleslegessé vált kézi mixert, mobiltelefont, hajszárítót, elemeket stb. A szolgáltatás teljesen ingyenes, a társaság a konténereket ingyen kiszállítja, majd miután megtelnek, ingyen kiüríti. Egy konténerrel évente akár 1 tonna elektromos hulladék és elem gyűjthető össze, ami jelentősen elősegítené a városban az újrahasznosítható hulladék arányának növelését.

Varga Ildikó

Osztályozzuk a hulladékot oda, ahová való

Tudjuk: A legjobb hulladék az, ami létre sem jön! De ha már létrejött, környezetünk megóvása érdekében válogassuk, szelektáljuk. Gútán évek óta jól működik a rendszer, hiszen két hetenként szállítják el a családi háztól a válogatott hulladékot, a papírt, a műanyagot, az üveget, a fémet és a tetra packot. Hogy könnyebb legyen a tájékozódás, egy „brossúrában” összefoglalták mit, hova és hogyan lehet válogatni. A szelektív hulladék elvitelkor egy igazolást adnak, amit a lakosok összegyűjthetnek és leadhatnak a város házában, cserébe kedvezményben részesülnek, vagyis nem kell az egész szemétdíjat kifizetni, ezzel motiválják a lakosságot a szemét válogatására. Ez év januárjától pedig a konyhai hulladék válogatására is lehetőség van.

Szelektálás

Az említett szórólapon leírják, melyik szemétnak „hol a helye”, hogy helyesen tudjanak a lakosok válogatni. Ez alapján

- háztartási hulladéknak minősül: a nem osztályozott háztartási hulladék.

- papír közé tartozik: az újság, a folyóirat, a

BIOLÓGIAILAG FELBOMLÓ KOMMUNÁLIS HULLADÉK

BIOHULLADÉK - ÚJDONSÁG!!!

Ide tartozik:

- héj, teafilter, gyümölcs, zöldség, zöldterületről származó hulladék, falevél és tűlevél, fű és széna, kerti hulladék, földtől megtisztított gyom, apróra összevágott faágak, gallyak, dióhéj, feldarabolt kukoricaszár és kukoricakalász

A nagyobb mennyiségű ágat vagy gallyat, ami metszésből származik, a lakosok leadhatják a gyűjtőudvarban.

Nem tartozik ide:

- hús, hamu, építkezési hulladék, főttétel-maradék, tej és tejtermékek, hal és halból készült ételek maradáka, tojáshéj, nyers- és főtt csont, ürülék, elpusztult állatteteme, disznóvágásból származó maradék és hasonlók

könyv, füzet, irodai papír, levél, képeslap, katalógus, szórólap, karton, papírtáska, papírzacskó, doboz – de csak akkor, ha más anyaggal nincs keverve, nem tartozik a papír közé a szennyezett papír – pl. a zsíros, a használt pelenka és a higiéniai cikkek – ne tegyük a papír közé a használt papírzsebkendőt vagy konyhai törölkendőt sem, nem tartozik a papírba a tejes- vagy üdítős doboz sem, de a tojástartó, a wc papír guriga sem, illetve a könyv borítója sem.

- a műanyaghoz tehető: a nem szennyezett műanyag palack, a fólia, a műanyag háztartási csomagolás, műanyag táska és zacskó. Nem tartozik bele: a szennyezett csomagolás és műanyag, gumi, poliészter, medence, plexiüveg, autó műanyag részei, rolók és árnycsokolók.

- a fémek közé tehető: üdítők csomagolása, öreg edény, apró vashulladék, acél, drótok és kébelek, pléhdoboz, tiszta konzervdoboz, alufólia, alumíniumdoboz, nem tartozik bele: a fém csomagolás más anyaggal kombinálva – pl. krémek és paszták tubusai. A szennyezett fémcsomagolás, pl. festék vagy ragasztó után. A nagy méretű fémhulladékot a „vasasnál” kell leadni, vagy kivihető a szemétygyűjtő udvarra.

- üveg közé tartozik a tiszta alkoholos, üdítős, élelmiszeres és kozmetikai üveg, üvegcserep, pohár, színes és zöld üveg, huzalbélés nélküli üveglap. Nem tehető az üveg közé: például a plexi, kerámia, porcelán, tükör, izzók, ragasztott üveg,

vegyi anyagokat tartalmazó üveg, tévé képernyő, aranyozott és bevonatos üveg. Természetesen kérjük, hogy a visszaváltható üveg az üzletbe kerüljön vissza.

- külön gyűjthető a Tetra pack a gyümölcslevek, üdítők, tejtermékek és borok után, valamint az öblítőszerkelet megtisztított többrétegű csomagolása. De nem tartozik ide a pudingok, fűszer, jégkrém, instant levesek többrétegű csomagolása.

2019-től Gútán külön elszállítják a biológiailag lebomló hulladékot, a „zöld kukába” beletehető: héj, teafilter, gyümölcs, zöldség, falevél, fű és széna, kerti hulladék, gyom, apró faágak, gallyak, dióhéj. De nem tartozik ide a hús, a hamu, építkezési hulladék, főtt étel maradék, tej és tejtermékek, hal, tojáshéj, csont.

Agútai hulladékgyűjtőudvarba leadható az építkezési törmelék, kisebb beton-, téglacsempe-, kerámia-, gipszkartontörmelék. De nem adható le a veszélyes anyagokat is tartalmazó építkezési hulladék, az építkezési törmelék leadása után fizetni kell a hatályos törvények értelmében.

Konyhai hulladék

Gúta városa még 2020 decemberében pályázatot hirdetett meg a város konyhai hulladékának összegyűjtésére és elszállítására a lakóházakból, lakótömböktől.

A város több árajánlatot is bekért, olyan vállalkozóktól, amelyek a konyhai és éttermi hulladék elszállításával foglalkoznak, és minden engedéllyel és igazolással rendelkeznek. Végül négy ajánlatból választották ki a megfelelőt. A legalacsonyabb ár alapján a legjobb ajánlatot az érsekújvári Brantner cég adta. Így Gúta 1 éves időtartamra szerződést kötött a céggel, összesen 16 224 euró értékben.

A jelenleg érvényben lévő szerződés alap-

ján: hetente egyszer szállítják el a konyhai hulladékot, szükség esetén a gyűjtési intervallum növelhető. A konténerek cseréjét kezdetben a hét minden péntekére tervezik, de ha szükséges, az elszállítás napja megváltoztatható.

A lakóházakból származó konyhai hulladék összegyűjtése barna, légmentesen lezárható tartályokkal történik, ezekből 20 darab van, a tartályokat elviszik és újat tesznek ki helyette.

A családi házak esetében a város komposztáló edények használatát tervezi, ahol az állampolgárok maguk komposztálnák a biológiailag lebomló hulladékot. Gúta egy környezetvédelmi projekt keretében minden háztartás számára komposztáló tartály beszerzését tervezi családi házakhoz, erre a város vissza nem térítendő pénzügyi hozzájárulást igényelt. Amíg minden családi háznak nincs saját komposztáló edénye, a polgároknak lehetőségük van az összes konyhai hulladék 85%-át barna konténerekbe rakni, amelyeket a város rendszeres időközönként kéthetente elszállít. (a számítások szerint a konyhai hulladék körülbelül 85 százaléka zöld hulladékként kezelhető). A gyűjtési intervallum is megváltozott, eddig a biológiailag lebomló hulladékot márciustól novemberig gyűjtötték be. 2021-től a biológiailag lebomló hulladékot egész évben gyűjtik. Egy másik lehetőség a családi házak polgárai számára a konyhai hulladék ingyenes tárolása a gyűjtőudvarban, ahol konténerek készülnek a válogatott konyhai hulladékok elszállítására.

A könnyebb tájékozódás érdekében a város honlapján, illetve a Gúta TV képsíkjában olvasható, megtalálható az a tájékoztató, amelyben felsorolják, mi tehető bele, és mi nem a konyhai hulladékot gyűjtő tárolókba.

vncs

Konyhai hulladék begyűjtése a lakótömböknél

Mi kerülhet a konyhaihulladék-tárolóba:	Mi nem kerülhet a konyhaihulladék-tárolóba:
✓ Ételmaradék – nem elfogyasztott étel, növényi vagy állati eredetű élelmiszer	* Folyadék állagú biohulladék (levesek, mártások, víz)
✓ Hús, hal, tejtermék, tojás, tojáshéj	* Kerti zöldhulladék (falevél, fű, faág)
✓ Öreg kenyér és péksütemény	* Használt olaj vagy zsíradék
✓ Szavatossági időn túli élelmiszer	* Élelmiszer csomagolóanyaga
✓ Zöldség- és gyümölcs héj	* A kommunális és osztályozott hulladék egyéb fajtái
✓ Römlött gyümölcs vagy zöldség	
✓ Kávé- és teamaradék	

Fülek: Kezdjük a konyhai hulladék szelektív gyűjtését

A 2021-es évtől új kötelessége van a szlovákiai önkormányzatoknak a hulladékgazdálkodás területén. Az eddigi papír-, üveg-, műanyag- és fémhulladékot most kiegészíti a konyhai hulladék szelektív gyűjtése.

A Közhasznú Szolgáltatások (VPS) igazgatója, Tóth Tibor részletezte, hogy konyhai hulladék alatt a biológiailag lebomló hulladék egy részét értjük, tehát ételmaradékokat, gyümölcshéjakat és egyéb, az ételkészítésnél keletkező hulladékokat, a folyékony alapanyagúakat kivéve. *„Már több hete foglalkozunk ezzel az új kötelességgel. A lebomló hulladék feldolgozása bonyolult folyamat, ezért igyekeztünk a lehető legegyszerűbb megoldást megtalálni az önkormányzat és a lakosok számára is”* – magyarázta az igazgató.

A tanácskozások során az a döntés született, hogy a családi házakat kerti komposztálókkal látjuk el, melyek segítségével minden háztartás maga végezheti el a hulladék feldolgozását. *„A családi házakból azonban továbbra is elszállítjuk a zöld- és kerti hulladékot.”* A lakótelepeken élők számára 240 literes barna konténereket fogunk kihelyezni. *„Minden háztartás kapni fog egy 10 literes kukát, valamint minden hétre egy bele való speciális zsákot, amely-*

be a háztartások összegyűjthetik a konyhai hulladékaikat. Ezt követően a gyűjtőszigetek elhelyezett barna konténerekbe helyezhetik azt” – pontosította.

Hozzátette, a lakóházak lakosainak nem kell félniük sem a kellemetlen szagoktól, sem a rágcsálók szaporodásától. *„A konyhai hulladékot gyűjtő barna kukákat hetente kétszer fogjuk üríteni, és minden alkalommal fertőtlenítené lesznek.”* Az igazgató véleménye szerint az önkormányzat kezdő beruházása több százezer euró lesz. *„Ez oknál fogva a város a komposztálók és barna hulladéktárolók beszerzésére támogatásért fog folyamodni. Mindemellett a városi komposztáló nem alkalmas a hulladékok feldolgozására, tehát új, speciális technikai eszközök vásárlására is szükség lesz, amely a kiadások legnagyobb részét képvisi majd”* – tette hozzá.

Mivel az egész folyamat megnöveli a

város kiadásait a hulladékgazdálkodás területén, a lakosok számára emelkedni fog a hulladék elszállításért fizetendő illeték. Január 1-jétől a jelenlegi 27 euróról 33,40 euróra személyenként. A 6,40 eurós emelésből 2,40 euró a drágább hulladéklerakás, 4 euró pedig az új, biológiailag lebomló konyhai hulladék költségeit teszi ki.

A konyhai hulladék gyűjtésére szolgáló rendszert az önkormányzat a napokban kezdi el építeni. A lakosok valószínűleg összelejtik az érzékelhető változásokat, amikor a családi házak megkapják az első komposztálókat. A rendszer véglegesítését 2022-re tervezik.

Katonaság és rendőrség is segített Komáromban

A kormány kettős mércét alkalmaz

Komáromban sem múlt el nyomtalanul a koronavírus-járvány második hulláma, miközben nyakunkon a harmadik. A legkritikusabb helyzet január-február fordulóján alakult ki: volt, hogy egy egész – igaz külvárosi – városrész került vesztegzár alá. Komárom polgármestere szerint a kormány nehéz időben vette át a stafétabotot, de ez nem lehet mentség. Úgy véli, ahhoz, hogy Szlovákiában világviszonylatban az egyik legrosszabbra fordult a helyzet – különösen, ami az elhalálozások számát illeti – a kormány fejletlen intézkedései és baklövésai is hozzájárultak. Az év első két hónapjában így vészelte át a járványt Komárom.

Vesztégzár Harcsáson

Kezdjük azzal a legtöbb visszhangot kiváltó eseménnyel, amellyel az országos médiumok is élénken foglalkoztak: február 10-én a szlovák katonaság, az állami és a városi rendőrség közreműködésével lezárta a Harcsás városrészben található, zömében romák lakta lakótömböt. A Komáromi Regionális Közegészségügyi Hivatal ugyanis karantént rendelt el, mivel hetek óta magas volt a fertőzöttségi arány az ott élők körében. Csak azok hagyhatták el a városrészt, akik már igazoltan átestek

a koronavírusos megbetegedésen, így nem fertőztek. A lezárás azonban nemcsak szigorú volt, hanem eredményes is, hiszen – bár sokan ennek ellenkezőjétől tartottak – sikerült a gócpontot elkülöníteni és a vírus terjedését megfékezni. Így noha Komáromot sem kímélte a járvány (hetek óta „bordó”, vagyis a második legsúlyosabb besorolás alá esik a járás – jelen cikk írásakor is így van ez), a szakembereknek a nagyobb bajt szerencsére sikerült megelőzniük.

Harcsáson egyébként már hetekkel a teljes lezárás előtt magas volt a fertőzöttségi arány. Éppen ezért – első intézkedések egyikeként – február elején a közegészségügyi hivatal a korábbi pozitív eseteket és a velük kapcsolatba került személyeket PCR-tesztelésnek vetette alá: a 72 mintából 13 lett pozitív, ami 18 százalékos fertőzöttségi aránynak felelt meg. Három nappal később, február 6-án antigénes teszteléssel további fertőzötteket szűrtek ki, ekkor 177 mintából 18 lett pozitív, ami több mint 10 százalékos arányt jelentett.

380 lakost érintett az intézkedés

Ezek a számok vezettek aztán oda, hogy a Komáromi Regionális Közegészségügyi Hivatal 14 napig gyakorlatilag vesztegzár alá vonta a teljes érintett harcsási tömböt:

a karantén ideje alatt sem a városi buszok, sem a taxik nem járhattak ki Harcsásra. Összesen 380 ottani lakost érintett az intézkedés. Közülük a vesztegzár elrendelésekor 52-en voltak aktív fertőzöttek. Csupán 21 személy hagyhatta el a környéket – ők voltak ugyanis azok, akik korábban már igazoltan átestek a betegségen és a kötelező karanténidőszakon is túl vannak, tehát biztosan nem fertőzhettek meg másokat.

A két héten át tartó vesztegzár fenntartásába a hadsereg is bekapcsolódott: nappal 8, éjjel 4 katona felügyelte a körzetet, akik a szolgálatuk lejárta után a lévő laktanyába tértek vissza.

A katonaságon kívül az állami és a városi rendőrség is segített fenntartani a kijárási tilalmat és a rendet. A város szociális tehermunkásai szintén folyamatosan a helyszínen tartózkodtak, hogy segítsék az ott élőket: ők intézték például a bevásárlást mindazoknak, akik ezt hozzátartozójuk segítségével vagy más egyéb módon nem tudták megoldani.

Különösebb rendzavarás nélkül

A szabályok betartása nem ígérkezett könnyűnek, hiszen a harcsási lakosok között – mint ismert – drogfüggők is vannak,

akik emiatt több alkalommal is el akarták hagyni a lezárt területet, a kivezényelt katonák és rendőrök azonban ezt rendre megtudták akadályozni – különösebb rendezárást tehát nem történt a karantén 14 napja alatt.

Február 24-én végül fellelegezhetek a harcsási lakosok, ekkor ugyanis feloldották a városrészeire vonatkozó vesztégzárat. A feloldás elrendelését célzott és tömeges tesztelés előzte meg: mindkét esetben 10 százalék feletti fertőzöttségi arányt mértek. A hatóságok ezért kénytelenek voltak újra tesztelni: ekkor azonban az elvégzett 223 PCR-tesztből már csak 8 lett pozitív, ami 3,59 százalékos fertőzöttséget jelentett. Kiderült az is, hogy a fertőzöttek közül 6 személy egy családhoz tartozik, nekik mindannyiuknak házi karanténba kellett vonulniuk. Azóta viszonylag csend és béke honol Harcsásán – járványügyi szempontból mindenképpen, és reméljük, hogy ez így is marad.

A vírus az idős otthonokat sem kímélte

Sajnos azonban nem Harcsás volt az egyetlen gócpont Komáromban és a járásban: a szigorú járványügyi szabályok és rendelkezések ellenére a vírus végigszökött több járási idős otthonban. A leg súlyosabb helyzet januárban a komáromi Ispotály utcai szociális intézményben állt elő, ahol – vélhetően a vírus fertőzőbb, brit mutációja miatt – 22 idős ember hunyt el a Covid-19 következtében közel egy hónap alatt. Ezért is érthetetlen, hogy az idős otthonban (úgy ahogyan a többiben is) az eredetileg kitűzött február 2-i dátumhoz képest csúszva kezdődött meg az ott lakók beoltása.

A halálozási statisztikák egyébként csálóka képet mutatnak Komáromról és a járásról. Amíg ugyanis országosan az egekbe szöktek azoknak az áldozatoknak a száma, akiknek a halálát közvetlenül vagy közvetve a Covid-19 okozta, addig a vírus megjelenése óta a Komáromi járásban mindössze négy ilyen eset tartanak nyilván. Ennek az az oka, hogy a járási statisztikákba csak azok kerülnek bele, akiknél a boncolás kimutatta, hogy ténylegesen a Covid-19 volt a halál kiváltó oka.

Így nyitottak meg az iskolák

Az elmúlt hetek egyik legnagyobb „járványügyi” kérdését az iskolanyitás jelentette Komáromban is. Február 8-tól

ugyanis a kormány az óvodások és az alsó tagozatos diákok számára ismét lehetővé tette az óvoda-, illetve iskolalátogatást. Sok szülő azonban – részben a kapkodó és bizonytalan kormányzati kommunikáció miatt – nem látott tisztán a kérdésben, ahogyan egyébként az önkormányzatok sem, melyek ezúttal sem kaptak használható segítséget az államtól, de még az oktatási tárcától sem.

A komáromi önkormányzat végül úgy döntött (szemben például a gútaival, ahol csak néhány nappal később nyitottak), hogy már az első lehetséges napon megnyitja óvodáit és az iskoláit.

Mint később kiderült, mindez jó döntésnek bizonyult: a szülők döntő többsége (négy szülőből három) elküldte iskolába gyermekét.

Voltak olyan városi iskolák, ahol az alsó tagozatos gyerekek több mint 80 százalékát elengedték iskolába. Komáromban az első napon a gyerekek 75 százaléka kezdett újra iskolába járni, egy héttel később pedig már a 77 százalékuk visszaült az iskolapadba. A későbbiekben pedig olyan városi alapiskola is akadt, ahol már az alsó tagozatos gyerekek 90 százaléka vett részt az ún. jelenléti oktatásban. Az óvodás korú gyermekeket nevelő szülők ugyanakkor kicsit óvatosabbak voltak, február közepén ugyanis mindössze 60 százalékuk látta helyesnek (vagy éppen volt kénytelen) óvodába vinni gyermekét.

Ezek az adatsorok már csak azért is szépen festenek, mert a szülők dönthettek volna úgy is, hogy a járványügyi kockázatok miatt egyelőre nem engedik el gyermeküket iskolába, óvodába. Úgy aztán meg egészen meglepő, ha figyelembe vesszük azt is, hogy februárban teljes karantént rendeltek el a Munka utcai iskola egyik osztályára vonatkozóan, valamint február 15-ig az Eötvös utcai magyar óvodában is.

Jegyezzük meg azt is, hogy a város a tesztelés során is jól vizsgázott. Mint ismert, a szülők csak úgy vihették gyermeküket iskolába vagy óvodába, ha ők maguk rendelkeznek negatív antigéntesztel. Az önkormányzat a helyzetet úgy oldotta meg, hogy szombatoként a városi fenntartású iskolákban olyan tesztelési pontokat biztosított a szülők számára, amelyeket előzetes elektronikus regisztrációval is igénybe lehetett venni. A szülőknek nem kellett így sokat várakozniuk, sorban állniuk a februári hidegekben.

Ennyibe kerültek a tesztelések

Február végén aztán végre megkezdődhetett a város és a járás pedagógusainak oltása is, ugyanis elegendő oltóanyag érkezett a régióba. Nem ment zökentő mentesen a folyamat, hiszen Szlovákia északi városaiban már javában oltottak, amikor Komáromban – hiába volt a város felkészülve az akcióra – még nem volt vakcina.

Aggodalommal figyelte az oltási program aránytalan regionális elosztását és az ebből adódó méltánytalan helyzetet a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége is. A szervezet elnöke, Fekete Irén arra hívta fel a figyelmet, hogy a déli régiókban élő pedagógusoknak a megyei székhelyre kellett utazniuk, hogy beoltsák őket, közben északon voltak olyan járási központok is, ahol kivételt tettek, így az ott élő pedagógusok helyben is megkaphatták az oltást.

Az első napokban 480 pedagógus kapta meg az oltást, és mintegy kétezren jutottak különböző védőfelszerelésekhez: sebészi szájmászkokhoz, ún. FFP2-es maszkhhoz, az iskolák pedig arcpajzsokhoz is. Komáromban mintegy 517 pedagógus kapott védőcsomagot, a diákoknak pedig szájmászkokat biztosított az önkormányzat.

Ekkor derült ki az is, hogy Komáromban február közepéig 238 ezer euróba került a tömeges tesztelések lebonyolítása, ám ennek az összegnek a járási hivatalon keresztül eddig csak csekély részét utalta át az állam a városnak. Komáromban egy személy letesztelése után a központi költ-

ségvetésből mindössze 5 euró jut a városnak – azaz az állam ennyit térít meg.

Fejetlenség jellemzi a kormányt

A járványkezelés során az önkormányzatok nem minden ok nélkül érezhették úgy, hogy az állam magukra hagyja őket: hogy amit odafenn eldöntenek, azt nekik ellenvetések és sokszor különösebb segítség nélkül végre kell hajtaniuk. Keszegh Béla, Komárom polgármestere azt ugyanakkor elismeri, hogy szerencsétlen dolog azt állítani, bármelyik kormánynak megvan a csodaszere, miként lehet a koronavírust hatékonyan kezelni. Elismeri azt is, hogy a szlovák kormány ráadásul nagyon szerencsétlenül csöppent ebbe a helyzetbe, a kormányváltás után ugyanis azonnal váltáskezelési üzemmódba kellett kapcsolnia.

Úgy véli ugyanakkor, hogy a kormány elkövetett számos baklövést, amely egyértelműen hozzájárult ahhoz, hogy Szlovákiában világviszonylatban az egyik legrosszabbra fordult a helyzet.

A kormány járványkezelési intézkedéseit mérlegre téve Keszegh Béla a Delta regionális hetilap hasábjain megjelent jegyzetében úgy vélekedett, a vírus elleni védekezés két meghatározó eszköze a tesztelés és az oltás. Szerinte a kormány fájó módon mindkettő esetében csődöt mondott. „Mind a szűrés, mind az oltás esetében fejetlenség jellemzi a mostani kormányt, így ezeket az eszközöket egyáltalán nem vehetjük hatékony fegyvernek, talán még

riasztópisztolyknak sem” – fogalmazott.

Hozzátette, annak ellenére, hogy biztatóan indult a dolog és a kormányzati (vagy inkább a miniszterelnöki) kommunikációt is a csúcsra járatják, a teljes tesztelés hatékonysága igencsak kérdéses – ezt jól mutatják az eredmények.

„Egyes helyeken már hat hete tesztelnek minden hétfégen. Például Nyitrán, ahol nemhogy nem javult a helyzet, de a város újra a legrosszabb besorolásba került” – fogalmazta meg az aggályait a polgármester, hozzátéve: Komáromban szintén nem látták megalapozottnak a teljes körű tesztelést.

Ennek ellenére – hangsúlyozta – az önkormányzat továbbra is lehetőséget ad a tesztelésre, mivel a kormány által megkívánt, de nem biztosított heti tesztelésnek könnyen a helyi lakosok lehetnek az áldozatai.

Csak az oltás jelenthet valódi reményt

Komárom polgármestere nem rejtette véka alá: a célzott tesztelést hatékony lépésnek tartja. „Annak van logikája és alapja, hogy bizonyos közösségekből kiszűrjük a pozitív eseteket, de a többiek élhetik életüket. Ebből adódóan Komárom három prioritást határozott meg. Az iskolába vissza kell térniük a gyerekeknek, hogy ne folytatódjon szellemi és testi leépülésük. Ezért a város külön tesztelési lehetőséget biztosít a tanítóknak és a szülőknek.

Ugyancsak kulcsfontosságú a munka, a gazdaságnak működnie kell – a város ezért a nagyobb cégeknek is tesztelési alkalmat biztosít. A harmadik prioritás a város által nyújtott szolgáltatások zavartalan működését érinti, a városi hivatal és cégek munkatársait is külön szűrik. Az iskola-munkaszolgáltatások hármásra építve így tovább halad a város” – emelte ki Keszegh Béla.

A polgármester szót ejtett a vakcináció kérdéséről is, szerinte ugyanis csak ez, vagyis az oltás jelenthet valódi reményt a járvány kellős közepén. A legfőbb gondot abban látja, hogy a vakcinák beszerzése „gyenge lábakon áll, nincs elég oltóanyag, bizonyos esetekben (orosz és más szérum) nem a szakmaiság dönt, hanem a politikai érzelme kapnak lángot”.

Nem elég, hogy Szlovákiában kevés a vakcina, de még az oltási program is teljesen átláthatatlan – vélekedett. „Míg Trencsén városában a sportsarokban egy hétfégen 1500 adagot szűrnak be az időseknek, addig Komáromba nem jut elég oltóanyag, nem nyílik új lehetőség a regisztrációra, még a leginkább rászorultak sem kaphatnak. A komáromi kórház magas színvonalon, felkészülve adja be az oltásokat, de a vakcinák valamiért inkább más irányba vándorolnak” – mutatott rá.

A kormány kettős mércét alkalmaz

Keszegh Béla üdvözölte, hogy a pedagógusok oltása végre napirendre került, de szerinte a kormány ezen a területen is kettős mércét alkalmazott. „Hiába készült fel Komárom az oltásra, ha nem kap vakcinát, miközben Trencsénben vagy Zsolnán még szabad helyek vannak az oltási ütemtervben, mert nincs elég jelentkező. Ez volna az átlátható oltási program? Bár hosszas egyeztetések és csatározások nyomán a hétfégen Komáromban is beindult a pedagógusok oltása, mégis felmerül a kérdés: miért nem lehet a vakcinázást tisztességes terv mentén folytatni?” – kifogásolta a polgármester.

Keszegh Béla abban látná a megoldást, ha – mint fogalmazott a már említett írásban – nem a politikusok egója, a végtelen sajtótájékoztatók, a kapkodás és a civakodás jellemezné a járványkezelést, hanem szakemberek irányítanák azt. Szerinte a fejetlenség helyett észszerűen felállított, érthető és egyértelmű szabályok kellene, amelyek célját és értelmét a lakosok is látják és szigorúan betartják.

Langschatl Máttyás

Tesztelési maraton – polgármestereket kérdeztünk

Szlovákia a koronavírus-járvány első hullámában a legjobbak között teljesített. Talán túlságosan is elbízottuk magunkat, és nem készültünk fel a rosszabb forgatókönyvekre, mert az ősszel jelentkező második hullám rengeteg megbetegedést és sajnos sok halálesetet követel. A Matovič-kormány az országos tesztelésekben, amit újabban szkríningre kereszteltek át, látta a járvány megékezésének kulcsát. Ezek lebonyolításban eleinte még az állam is részt vett. A 2021-es rendszeres heti szűrések szervezése viszont már az önkormányzatok pluszfeladata lett. Önként, de egyáltalán nem dalolva vállalták ezt a munkát, mert fontos számukra lakosaik egészségének védelme és tudják, hogy mindenkinek, aki dolgozni jár, szüksége van a negatív teszteredményre.

Az elmúlt hetek során rutinná vált számukra a szervezés, kialakult egy rendszer,

ami biztosítja az olajozott működést, a tesztelőcsapatok is összeszoktak, magabiztosan végzik feladatukat. A nagy kérdés persze az, vajon meddig kell még kitartani, mikor virradnak ránk már végre szebb és rossz hírekben szegényebb napok? Mikor vesz már vissza a tempóból a járvány? És egyáltalán, mi értelme van a tömeges antigén tesztelésnek, ha a járványgörbe nem és nem akar laposodni?

Mintha csak banánért állnánk sorban

A Csallóközben is már-már a heti tenni-valók részévé vált, hogy antigén tesztelésre megy mindenki, akinek szüksége van rá. A Dunaszerdahelyi járás hetek óta a legrosszabbak között szerepel a járványügyi statisztikákban, bár a fertőzöttek száma február vége felé már szerencsére megindult lefelé.

A sors fintora folytán gyülekezni most, vészhelyzet idején, ugyan tilos, de a politikusokat és a járványügyi szakértőket az mintha nem zavarná, hogy a

teszteléseken több tucat, akár több száz ember is közvetlen közelségbe kerülhet egymással. Félő, hogy sokan épp aközben fertőződnek meg, hiszen mindig mindenütt akad néhány pozitív személy.

A létűnt szocialista időket idézi, ahogy szombati programként a legtöbben hidegben-melegben az utcán sorban állva várunk a tesztelésre. Egykor régen így sorakoztak banánért, mandarinért szüleink, nagyszüleink. És még attól sem kellett közben tartaniuk, hogy esetleg elkapják ezt az alattomos betegséget. Most viszont ennek megvan a nem is olyan kicsi kockázata. Sokan fel tesszük magunkban a kérdést, valóban kell ez nekünk? Nem az oltást és a covid ellenes gyógyszerek bevetését kellene inkább felfűzni?

Kétnyelvű, sőt négy nyelvű igazolást is kiadtak már a negatív teszteredményről

Bősön, a csallóközi kisvárosban az ötödik tesztelési körre készültek éppen,

amikor sikerült elérnünk **Fenes Iván** polgármestert. Saját mobil mintavételi hellyel is rendelkeznek. A városban a kultúrházban és tornateremben két-két mintavételi ponton végzik az antigéntesztelést, mégpedig szombatonként és vasárnaponként, reggel 08.00-tól egészen este 21.00-ig.

„Egy-egy hétvégén 3000-3300 ember tesztelünk le, sorban állás szinte nincs is. Az emberek már megszokták, hogy nem kell reggel korán érkezni, jöhetnek később is. A tesztelőcsapatoknak összesen 28 tagjuk van, de önkormányzati dolgozók is besegítenek. Munkájuk díjazásán kívül az étkezésüket is biztosítjuk, reggeli, ebéd és vacsora formájában. Az állam 5 eurót fizet minden letesztelt személy után, eddig még csak az első kör után kaptuk meg a pénzt. A tesztelések most már kevesebbe kerülnek, mint a kezdetekkor, mivel akkor még fertőtlenítőszeret, védőfelszereléseket, paravánokat is be kellett szereznünk” – tudjuk meg tőle.

Elmondja azt is, hogy a város nem fizet rá a tesztelésekre, sőt valamennyi haszon is származik belőle. Persze a dolog előfinanszírozás formájában történik, vagyis az önkormányzatok megelőlegezik a tesztelés költségeit. A pluszpénzből például FFP2-es respirátorokat vásároltak, minden háztartásba eljuttat-

tak belőle 2 darabot, és még ajándékba is osztottak belőlük. Eddig már vagy 7000-8000 ilyen nagyobb védelmet biztosító arcmaszkot osztottak ki. Megjegyzi, hogy a kisebb településeken, ahol esetleg csak pár száz embert tesztelnek le hétvégenként, már nem biztos, hogy nincs ráfizetés.

„Nagyon összeszokott tesztelőcsapatunk vannak, ezért nem kell mindig új tagokat keresnünk. Persze arra is vigyázni kell, nehogy megfertőződjenek. A múlt hétvégén például a 3300 emberből csak 23 volt fertőzött, ami nem rossz arány. Egyébként is megfigyeltük, hogy a fertőzöttek száma folyton, hétről hétre csökken, feleződik. Ebből arra következtetek, hogy némileg mégiscsak segíthet ez a szűrés. Persze csak akkor, ha a pozitívak valóban betartják a karantént és otthon maradnak” – fűzi hozzá.

Fenes Iván szerint bár nem örült annak, hogy a tesztelések feladatát átruházták az önkormányzatokra, ő nem ágál ellene. Tudja ugyanis, hogy az embereknek szükségük van a negatív teszteredményre, ahhoz, hogy létezni tudjanak, munkába tudjanak járni. Kényelvű, sőt négyelvű igazolást is kiadtak már a negatív teszteredményről, de ha németországi vagy ausztriai munkavégzéshez szükséges valamilyen okmány, azt is lepecsételik.

Szót ejt arról is, hogy sajnos a halálozási statisztikákban is látszódik a koronavírus-járvány hatása. Főleg az év elején vették észre, hogy igencsak megugrott az elhunytak száma.

Csökkenett létszámmal is megy minden, mint a karikacsapás

Dercsikán is, ahol a lakosság létszáma nem éri el az 500 főt, olajozottan megy a hétvégi tesztelés. Fekete Gábor polgármester a kezdeti tapasztalatok után némi változtatásokat eszközölt a tesztelőcsapat összetételén.

„Spórolási szándékkal két fővel csökkentettem a létszámot, mivel úgy láttam, kevesebb ember is bírni fogja a munkát. Ez be is vált, és most a csapat lényegében csak részben változik. A mintát levő két falubeli egészségügyi alkalmazott cserélődik aszerint, mikor ki ér rá. Ezzel elértük, hogy rentábilis lett a tesztelés, amire általában több mint 300-an eljönnek” – tájékoztat.

A tesztelések előtt és után is fertőtlenítenek, a helyiségeket ki kell takarítani és a tesztelőcsapat ellátását is biztosítani kell, ami mostanra heti feladat és nem lehet elvárni a végtelenségig.

Az agilis fiatal faluvezető szerint a tesztelésnek csak akkor van értelme, ha a fertőzöttek aztán be is tartják a karantént és otthon maradnak. Legalább ennyire fontos, hogy a tesztelés során se csoportosuljanak, és inkább odakint, a friss levegőn. várokozzanak az eredményre.

„Falunkban szerencsére mindenkinek van rokona, barátja vagy olyan szomszédja, akit megkérhet arra, hogy vásároljon be neki, vagy váltsa ki a gyógyszerét. Szükség esetén természetesen a falu is besegítene. Úgy látom, sokszor

hiányzik a felelősségtudat az emberekből és az is az igazsághoz tartozik, hogy elég régóta tartanak már a korlátozások, lassan mindenkinek elege lesz belőlük” – mondja.

Személyes példáját is előhózza. Édesapja fertőzött volt, s szülei összesen három hétig voltak otthon, legfeljebb csak az udvarra mentek ki.

„Egészen addig, amíg valaki meg nem hal a családból a koronavírus-fertőzésben, mindenki hajlamos bagatellizálni ezt a betegséget. Hiányzik az ellen-

őrzés és a rendőri jelenlét is. Habár Dercsika még a viszonylag szerencsés községek tartozik, hisz itt azért jellemzően családokban fordult elő a fertőzés, és akikről tudok, azok becsületesen otthon maradtak, kivárták a karantén végét” – füzi hozzá.

Egyre zsugorodik a tesztelendők száma

Vásárút, több mint kétezer lakosával, a Csallóköz nagyobb települései közé tartozik. Eleinte két napot teszteltek,

de mivel az érdeklődők száma időközben megfogyatkozott, egynaposra szűkítették, tudjuk meg Török Gergely polgármestertől.

„Sokan már átestek a fertőzésen, vannak többen, akik már az oltásokat is megkapták és olyan lakosunk is akad, akit a munkahelyén tesztelnek, vagy pedig valamelyik városi tesztelőhelyet keresi fel. A kezdeti 1300-as létszám az utóbbi egy-két hétben nagyjából 900-ra zsugorodott. A faluban most egyébként a legnagyobb gondot az jelenti, hogy a községi hivatal alkalmazottai közül is többen megfertőződtek és a posta dolgozói is karanténba kerültek. Nálunk is jellemzően családonkon megy át a fertőzés” – kezdi tájékoztatását.

Véleménye szerint a teszteléseknek akkor van értelmük, ha azt utána ellenőrzés és esetleg büntetés is követi. Lehet, hogy kisebb összegű büntetésekkel nagyobb fegyelmet lehetne tartani. Az a magas büntetés ugyanis, ami jelenleg érvényben van, családokat tehetne tönkre.

„Manapság a tesztelés már olyan gördülékenyen folyik, mintha csak ez lenne a dolgunk. A tapasztalatok alapján mi is csökkentettük a tesztelőcsapat létszámát. A legnagyobb gondot az egészségügyi alkalmazottak hosszú távú biztosítása jelenti, akik sokszor egyenesen az éjszakai műszakból érkeznek tesztelni, vagy pedig utána éjjeli műszakba mennek dolgozni” – mondja.

Hozzáteszi azt is, a tesztelés önmagában jó dolog, de más formában talán hatékonyabb. A munkahelyeken, iskolákban nagyobb értelmét látja.

„Sajnos, a negatív antigénteszt azt a hamis illúziót kelti az emberekből, hogy egészséges vagyok, negatív lettem, most akkor mehetünk a nagymamámhoz. Holott tudjuk, hogy ugyanúgy óvatosságra van szükség akkor is. A Dunaszerdahelyi járás magas fertőzöttségi számait bizonyára az is okozza, hogy itt mobilisabbak az emberek, Pozsonyba, Magyarországra járnak dolgozni, szorgalmas emberek élnek errefelé” – zárja mondandóját a polgármester.

Egy éve tombol a járvány

2020. március elején egy addig szinte teljesen ismeretlen élethelyzettel találta magát szemben mindenki, a koronavírus megjelenése után. Az egyik napról a másikra szinte teljesen megállt az élet, elszigetelődtünk az otthonainkban, elkezdtünk szájmascskot hordani, folyamatosan fertőtleníteni a kezünket és távolságot tartani a többiektől. Az elmúlt egy év rengeteg bizonytalanságot, kusza intézkedést hozott, ám az önkormányzatok azonnal reagáltak az új helyzetre és mindent megtettek és megtesznek annak érdekében, hogy segítsék az embereket.

Tavaly márciustól folyamatos a segítség

Érsekújvár Önkormányzata a szigorú rendelkezések és intézkedések bevezetése után szinte azonnal segítő kezét nyújtott az egyedül élő érsekújváriaknak, elsősorban az időseknek, de a karanténban lévőknek is, akiknek az alapélelmiszerek és drogériai szerek beszerzésében, de akár a napi meleg ebéd biztosításában is segítségre volt és a mai napig a segítségére van.

Klein Ottokár, polgármester és Mácsadi István, a COOP Jednota Érsekújvár elnöke megállapodása után a

városi hivatal dolgozói 2020. március 16-tól elkezdtek biztosítani az erre rászorulóknak a bevásárlást és a szociális taxival az árut egyenesen az otthonaikba szállították, szállítják.

Az időseknek tavaly márciusban pamut szájmascskokat szállított az önkormányzat közvetlenül az otthonaikba. Ezeket a szájmascskokat heteken át az önkormányzat dolgozói és önkéntesek varrták. Az érsekújvári idősek SOS-hívót is igényelhetnek, amivel az otthonaikban lehetnek biztonságban, hiszen a hívó esésérzékkel van ellátva, és vészhelyzet esetén a hívót megnyomva a bajba jutott automatikusan a városi rendőrséget hívja.

Majdnem 8 000 FFP2-es egészségügyi maszk az önkormányzattól

Érsekújvár Önkormányzata 2021. februárjának első hetében 2 darab FFP2-es egészségügyi maszkot kézbesített ingyenesen a 65 éven felüli szeniorok postaládájába. Az önkormányzat újfent nem várt a segítségnyújtásával és az egészségügyi maszkokat még az előtt biztosította, hogy a kormány döntött volna az FFP2-es maszkok árszabályozásáról, hiszen így is óvni szeretné a legkiszolgáltatottabbak egészségét vásárlás közben vagy orvoslátogatáskor.

A védőfelszerelések kiosztása mellett Érsekújvár Önkormányzata folyamatosan biztosítja az élelmiszerek, vény nélküli kapható gyógyszerek és alapvető higiéniai cikkek vásárlását a magányosan élő idősek számára, segítkezik az országos tesztelések alkalmával, valamint egyéb szolgáltatásokat nyújt a lakosság legkiszolgáltatottabb csoportjainak.

Varga Ildikó

Egy év a járvány árnyékában

Kaposkelecsény község és a koronavírus

Mintha tegnap lett volna, pedig lassan másfél éve, hogy megjelentek az első híradások Kínából a koronavírus terjedéséről. Aki figyeli a világ dolgait, megszokhatta, hogy mindig történik valahol valamilyen jelentősebb baj, ami a legtöbb esetben nem ér el hozzánk. Amikor még csak a távol-keletet érintette az influenzához hasonló kór, ki hitte volna, hogy hamarosan nálunk is hasonló járványhelyzetre kell készülni? A Covid 19-re keresztelt kórokozó 2019 végén még olyan távolinak tűnt, mint az Afrikában időnként fellobbanó ebola, így fel sem merült, hogy az általános járványkészültség és az ebből fakadó szájmasczkos viselés, a folyamatos kézfertőtlenítés és a nyomasztó távolságtartás, a karantén és a tesztelés kis idő múlva nálunk is a mindennapok része lesz, nem beszélve a súlyos és tragikus kimenetelű körle-folyásokról.

A koronavírus annak ellenére sem tűnt valós veszélynek, hogy a kétezres évek elején Kínában megjelenő SARS-járvány kismértékben már megfenyegette Európát is, majd a kanyaró terjedése okozott kisebb riadalmat, amikor 2018 nyarán tömegrendezvényeket tiltottak be miatta régióinkban is. Ekkoriban „indult be” a Felvidéken az afrikai sertéspestis, ami szinte teljesen kiirtotta térségünk vaddisznóállományát, jó néhány településen pedig a házisertés-tenyészeteket pusztították el a vírus terjedésének meggátolása céljából.

2020 márciusának elején a járási közegészségügyi hivatal sertéspestis veszélyeire figyelmeztető anyagai bár megkopottan, de még kinn voltak községünk hirdetőabláin, a választási kampányanyagokkal egyetemben. Még talán fel sem ocsúdtunk abból a tudatból, hogy újra a bejutási küszöb alatt maradt a magyar pártlista, és immár nincs egyetlen magát magyarnak

(is) valló párt sem a pozsonyi parlamentben, amikor egyre aggasztóbb hírek érkeztek a legújabb járvány közeledéséről. Miután Magyarországon és Szlovákiában is beazonosították az első koronavírusal megfertőződött polgárokat, talán akkor vált sokunk számára valós veszéllyé az, ami eddig csak a hírekben létezett.

Március idusán egy egész új helyzetben találta magát községünk. „Ne érintkezzünk, lehetőleg ne is találkozzunk, akivel nem muszáj! Viseljünk szájmascskot, húzzunk gumikesztyűt, fertőtlenítsünk! Aki teheti, maradjon otthon! Az időseket az ő érdekükben messziről kerüljük!” Ezek voltak az új parancsok. Ha csak az év elejétől számoljuk is, ez a hirtelen rendezvénystop az újévi koncertek, farsangi multságok, teremlabdarúgó-tornák és választási rendezvények tömkelege után felfoghatatlan volt.

***2020 márciusának
elején nem hittem
volna, hogy
az elkövetkező egy
évben e felsorolt
tájékoztatási csatornák
mindegyikén
a koronavírus lesz
a legtöbbet használt
kifejezés.***

Községünkben az elmúlt években bevett gyakorlat lett, hogy a lakossággal a facebookon kommunikálunk. A polgármesteri hivatal üzeneteit elsősor-

ban e közösségi oldalon osztjuk meg, miközben használjuk a községi hangosbeszélőt, a falu honlapját, illetve hirdetőablákon, szórólapok formájában is tájékoztatunk, a hír jellegétől függően. 2020 márciusának elején nem hittem volna, hogy az elkövetkező egy évben e felsorolt tájékoztatási csatornák mindegyikén a koronavírus lesz a legtöbbet használt kifejezés. Normális helyzetben 2020. március 10-én már az 1848-49-es forradalom és szabadságharc kitörésének évfordulójára való megemlékezést kellett volna hirdetnünk, de tavaly egészen másról tájékoztattuk a lakosságot. Ez volt az a nap, amikor polgármesterként az első hivatalos felhívást intéztem a polgárok felé a járvány kapcsán. Az illetékes szervekre hivatkozva a koronavírus terjedése miatt megtiltottuk a tömegrendezvények szervezését, így a tervezett falugyűlés és a március 15-ei megemlékezés is elmaradt, egyúttal leállt a közmunkaprogram is. Két nappal később az óvodánk, a kisiskolánk és a templomaink bezárásáról tájékoztattuk a lakosságot, illetve arról, hogy a határokon bevezették a fokozott ellenőrzést, leállt a nemzeti személyforgalom, halasztják az érettségit és karanténba küldik, aki „krízisországban” járt.

Pár nap múlva úgy lett kötelező a szájmascok használata az üzletekben, a rendelőkben és a hivatalokban, hogy a lakosság azt sem tudta, honnan szerezhet be ilyeneket. A 2018-as kanyarójárvány idejéből községünkben maradt fölőslég, így azt azonnal a polgárok rendelkezésére bocsájtottuk. Ezáltal az elsők között voltunk, akik szájmascot osztottak a térségben. A közel 600 darab egészségügyi szájmasc kiosztását pár hét múlva varrott mascok követték. Azóta juttatunk már a lakosságnak címeres nyomtatott mascokot, illetve több körben ismét egészségügyi mascokot, legújabbán pedig FFP2-es mascokot is.

A kezdeti nagy riadalom után a tavaszi lezárást követő fokozatos enyhítések bizakodásra adhattak okot sokak számára, hisz a harcban a koronavírus világszerte alulmaradni látszott. Községünkben a sportöltöző használatának tilalma mellett elkezdődhetek a futballcsapat felkészülési mérkőzése. Mire a bajnokságra került sor, már az öltözőt is szabad volt használni és egyre több néző jött el szurkolni a meccsekre. A nyár folyamán az egészségügyi előírások betartása mellett trianoni megemlékezést szerveztünk, később szerényebb keretek között, mint máskor, de megtartottuk a testvérfalui

találkozót is. A helyi Csemadok megvalósította a hagyományos fafaragó táborát, bár a székelyföldi még igen, de a kárpátaljai mester már nem jöhetett el a lezárt határok miatt. A nyár folyamán, mintha a koronavírus megszűnt volna létezni, ami így utólag talán csak a szerencsének tudható be, hogy nem „jelent meg” egyik közösségi programunk során sem.

Ekkor kellett szembe-sülnünk azzal, hogy a

korábbi gyakorlattól eltérően egyik hivatalos szerv sem jelenti a polgármesteri hivatal felé, hogy kik a fertőzöttek a településen.

Mindezek fényében a lakosság hitetlenkedve várta az őszre beharangozott második hullámot. Az első igazoltan fertőzött lakosról falunkban október-

ben szereztünk tudomást. Ekkor kellett szembesülnünk azzal, hogy a korábbi gyakorlattól eltérően egyik hivatalos szerv sem jelenti a polgármesteri hivatal felé, hogy kik a fertőzöttek a településen. Ettől fogva csak a pletykákra alapozhattunk, esetleg arra, ha a polgár megüzente fertőzöttségének tényét. Úgy vélem, hogy ez a titkosítási gyakorlat, ami azóta is tart, elhibázott, hiszen ezáltal nem tudjuk kérdőre vonni azt, aki nem tartja be a karantént.

Mivel egyre több ilyen kósza pletyka terjedt úgy községünkben, illetve a régió többi településén is, és közben egyre több lett a bevallottan pozitív eset, kimondottan örültem az októberben megtartott országos tesztelésnek. Noha úgy indult, hogy a községnek csak a helyszínt kell biztosítani, minden mást a hadsereg és a felelős szervek hoznak és szerveznek, arra eszméltünk, hogy szinte minden a községi hivatalra, pontosabban a polgármesterre maradt. Öt nappal a kezdés előtt még katona sem volt, akit kirendeltek volna hozzánk, két nappal a kezdés előtt közölték, hogy ha nem intézünk egészségügyisek sem valószínű, hogy lesznek. Nyitásra azonban minden a

helyére került, és sikeresen lezajlott az első, majd rá két hétre a második kör is, melyeken összesen 1105 embert teszteltünk le. Közülük 5-en bizonyultak pozitívnak.

Mindezek után a lakosság úgy érezte, hogy fellélegezhet. Aki beteg, ki lett szűrve és elszigetelten, karanténban gyógyul. Aki pedig szerencsés, és negatív a tesztre, élvezheti az életet az egyre enyhülő járványügyi intézkedések keretében. Talán itt volt elrontva... Akik közvetlenül a tesztelés előtt kapták el a vírust, sok esetben még negatív eredményt produkáltak az antigén alapú gyorseszteken, majd zsebükben a szabadságot adó tanúsítvánnyal, abban a hiszemben, hogy semmi bajuk, látogatóba mentek, vendégeskedtek, bevásárló központokat kerestek fel, esetleg a kormány ellen tüntettek maszk nélkül több ezres tömegben úgy, hogy közben fertőző stádiumba léptek. Aztán kiderült, hogy akiknek karanténban kellett volna lenniük, azok közül sem vette mindenki komolyan az előírásokat. Egy kis bevásárlás, vagy egy séta a városban nem árthat, gondolták többen, de tévedtek. Sokaknak megárvhatott, hisz nemcsak az üzletekben,

de a tömegközlekedésen, liftekben, lépcsőházakban is szétszórták a vírust. Nem beszélve azokról, akik fertőzöttek még munkába is elmentek.

Nagy hibának bizonyult, hogy a betegek „otthonmarasztalása” elejétől fogva nem működik megfelelően, ahogy a kijárási tilalom betartatása sem. A határátkelők ellenőrzését, a covidos beutazók kiszűrését sem sikerült hatékonyan megvalósítani. Így történhetett meg, hogy nagyon hamar megérkezett az angliai vírusmutáció. Ez a sokkal fertőzőbb és makacsabb vírustörzs elsőként régióinkban, a Nagymihályi járásban ütötte fel a fejét. Pontosabban Pálócon, azon a településen, ahonnan a lakosság nagy része a lakhelye és Anglia között ingázik rendszeresen. Akik hazahozták a vírust, bevásárolni mentek, temetésen vettek részt, meg ki tudja még hol és kivel találkoztak, mert megtehették.

A decemberi enyhítés nem tett jót a helyzetnek, de az sem, ahogyan aztán hirtelen bekeményített a kormány szilveszterkor. Nehéz komolyan vehető rendelkezést hozni ott, ahol az előzőeket sem vették komolyan, pedig

a fokozódó járványhelyzet, a betegek számának növekedése és a megtelő kórházak okozta problémák újabb szigorításokat igényeltek. Az ellenőrzés és a szankcionálás alacsony foka, a felemás kommunikáció, az átgondolatlan intézkedések, a napról napra változó rendelkezések oda vezettek, hogy a lakosság fegyelme csökkent. Így jutott el oda Szlovákia, hogy világszinten kiemelkedő helyre került a járvány sújtotta országok listáján.

A januári országos tesztelés már sokkal kevésbé motiválta a polgárokat, hiszen az egyik tábor szerint az oltást kellett volna szervezni minél gyorsabban, nem a tanúsítványért való sorban állást, súlyos mínuszokban. A másik tábor, amelyik elutasítja az oltást a tesztelést is ellenzi, elejétől fogva. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az önkormányzatok sem örültek az újabb tesztelési kötelezettségeknek, ami a rossz kommunikáció mellett annak is betudható, hogy a hadsereggel való együttműködés a legtöbb helyen beavált. Ezért érthetetlen volt, hogy immár katonák nélkül kellett kivitelezni a mintavételt. Községünk az első alkalommal még szerződést kötött egy MOM-szolgáltató céggel. Azóta viszont – egy teljes hetet kitevő intézkedést követően – saját MOM-engedély és (Mobilné odberové miesto – Mobil tesztelőállomás) mindenféle rendszerben való regisztráció birtokában teszteljük a lakosságot. Márciusig közel ezer embert teszteltünk le, amiből 10-en bizonyultak pozitívnak.

Eltelt egy év, és ott tartunk, hogy ha a polgármesterek tájékozottak akarnak maradni az aktuális rendelkezéseket illetően, követniük kell a híradásokat, miközben fel kell készülni arra is, hogy ami egyik nap elhangzik, azt lehet másnap teljesen másképp kell értelmezni. Noha a határokon ingázók és a vállalkozók is sokat panaszkodnak a rendelkezések követhetetlenségét illetően, a legnagyobb káosz az oktatásügy terén uralkodik. Községünkben is megesett, ami máshol is, hogy a pénteken bejelentett hétfői óvodanyitást vasárnap kellett lefűjni, mert például a kormány a járásra bízta, a járás pedig a községi krízisstábnak ajánlotta mérlegelésre.

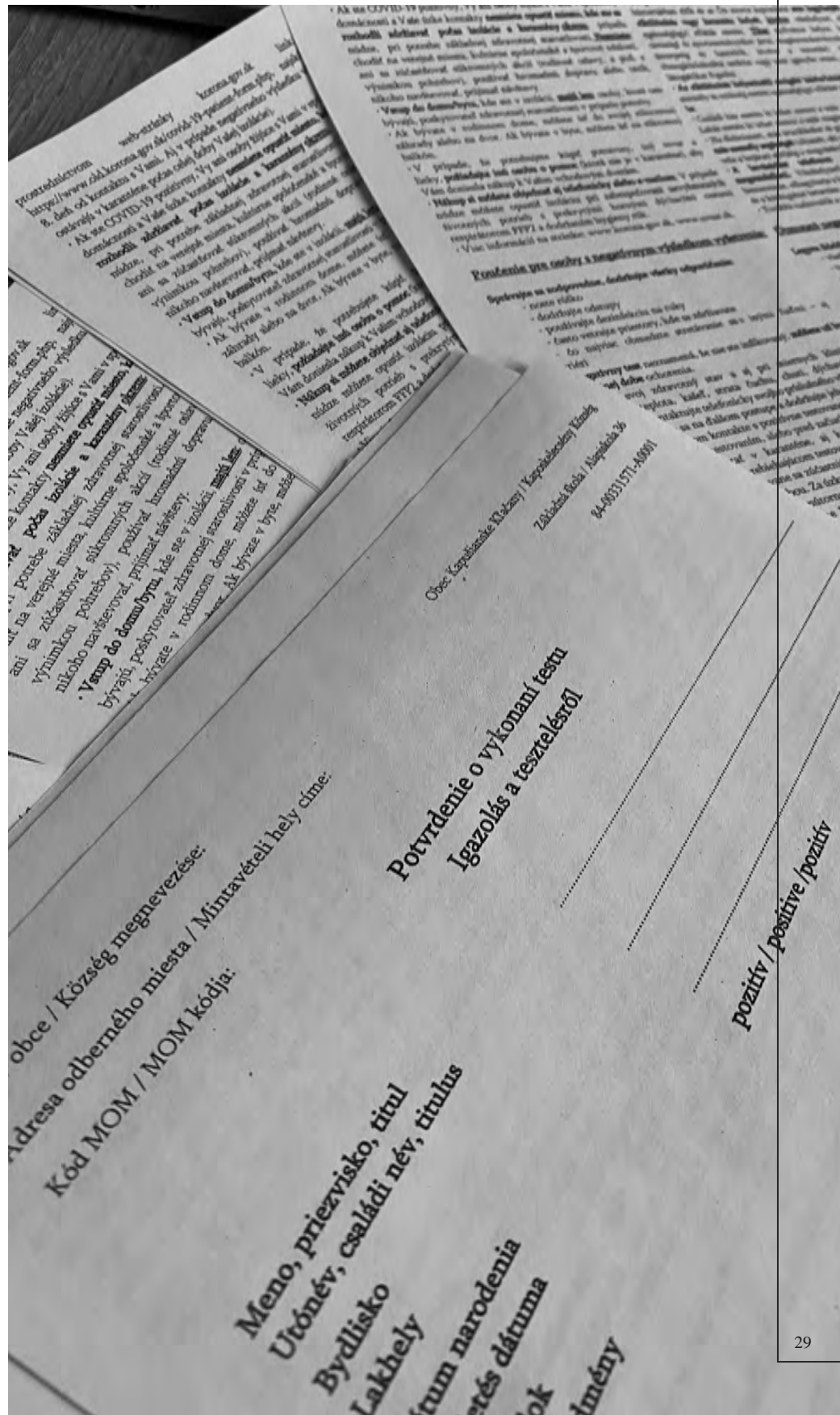
Rettenetesen nehéz a helyzet, az nem vitás, és nem látszik az alagút vége. Tény, hogy senki sem úgy kezdett el

politizálni, hogy a járványkezelés lesz a tevékenységének fő profilja, de az biztos, hogy a krízishelyzetekben egyenes és megbízható üzenetekre, közérthető tájékoztatásra van szükség. Le fogjuk győzni ezt a vírust, de csak akkor, ha a vészhelyzetekben a józan gondolkodás, a felelős magatartás és a szolidaritás felülír mindent, legyen szó nyugdíjasról, diákról, munkás-

ról, polgármesterről vagy országosan megválasztott politikusról úgy kormányban, mint ellenzékben. Ha társadalmunk tagjai sok mindenben nem is értenek egyet, azt be kell látni, hogy a koronavírus mindannyiunk közös ellensége. Ennek szellemében lehet csak fellépni ellene.

Varga Tibor

Kaposkelecsény polgármestere

Az Ipoly, ami összeköt minket

Ipoly-hidak tervezése a folyó alsó szakaszán

Egykoron az Ipolyon közel ötven híd vezetett keresztül. Ezek között voltak közúti-, vasúti- illetve gyalogos hidak is. Sajnos a huszadik század történelmi viharai miatt, jelentős részük megsemmisült.

Mindamellet a trianoni békediktátumot követően számos Ipoly-híd határátkelővé is vált. Jelenleg az Ipolyon az alábbi határhidak vannak: Ráróspuszta – Rárós (Madách-híd); Nógrádszakál

– Bussa (vasúti híd); Pöstyénpuszta – Petőpuszta (Katalin-híd); Balassagyarmat – Szlovágyarmat; Letkés – Ipolyszalka; Szob – Helemba (vasúti híd).

A Nagykürtösi járás területén hamarosan újabb két közúti határhíd épül. Az Önkormányzati Szemle az alábbiakban az Őrhalom és Ipolyvarbó, valamint a Drégelypalánk és Ipolyhídvég között épülő határhidak történetét, ter-

vezésének meghatározó mozzanatait és a tervezett építkezés lebonyolítását mutatja be. Nem feledkezve meg a hídépítés többlet értékéről, a térségben kifejtett pozitív hatásáról, az Ipoly menti környék összeköttetéséről sem.

Az Ipoly középső szakaszán a Nagykürtösi- és a Losonci járás területén a 2010-es évek legelején adták át az Ipoly-hidakat. A kezdeményezés tovább folytatódott.

Mint az igazgató elmondta: az első két Ipoly-híd esetében még nem rendelkeztek a megfelelő tapasztalatokkal. Molnár Katalin személyisége jelentősen segítette a kezdeményezést. Útmutatással, tanácsadással többen segítették a civil szervezetet, mely az Rárópuszta - Rárós, valamint a Pöstyénpuszta - Petőpuszta közti hidak megépítésében szorgoskodott.

2011 végén adták át a Rárópuszta - Rárós közti határhidat, mely a Madách-híd elnevezést kapta. Pár hónappal később 2012 februárjában adták át a Pöstyénpuszta - Petőpuszta közti közúti hidat. Ez a határhíd a híd építése közben elhunyt kezdeményező Molnár Katalin előtt tisztelegve, a Katalin-híd nevet kapta.

2012-ben a közvetlenül a hidak átadása után elkezdődtek a további hidak előkészítésének a munkálatai. Az első hidak esetében a régiófejlesztési ügynökség együttműködött Besztercebánya megyével. Az előkészítés során is sok támogatást kaptak az érintett önkormányzatok a megye vezetésétől. Hosszú volt az út, amíg eljutottunk odáig, hogy reálissá váljon az Őrhalom - Ipolyvarbó és a Drégelypalánk - Ipolyhídvég közti hidak újjáépítése.

A két új híd az Interreg V-A Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program keretein belül a 2013 – 2020-as programozási időszak pénzesomagjából az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

ból az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Az ipolyvarbói-híd pályázatának vázlatos bemutatása

Ipolyvarbó esetében 2016-ban nyújtották be az első határon átnyúló pályázatot, ami nem lett sikeres. Az Interreg V-A Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program keretén belül a hármas prioritási tengelyen keresztül nyújtották be a következő komplex pályázatot. A határon átnyúló foglalkoztatási akcióterv keretei között épül meg a két közúti híd - emelte ki az igazgató. Integrált beruházási terv mentén hajtják végre a komplex pályázat egyes elemeit.

Az ipolyvarbói híd főprioritása a határon átnyúló mobilizáció segítése. „Ezek a fejlesztések nem öncélúak. A híd megépítésével a térség gazdasági fellendülését célozza meg, annak érdekében, hogy biztosítsuk a térség előrejutását” – magyarázta.

A térséget erősítő beruházások

A TAPE JOBS elnevezésű akcióterv keretösszege a 4 600 000 eurót tesz ki. A komplex pályázatnak az Ipoly-híd csomag mellett része egy vállalkozói csomag is. Ebbe szlovákiai és magyar

Az Ipoly-hidak kérdésével már többen foglalkoztak. Különböző konferenciák, tanulmányok témája volt az egykoron meglévő Ipoly-hidak újjáépítése.

A kezdeti lépések

2004-ben alakult meg az Ipoly-hidak Újjáépítéséért Polgári Társulás Molnár Katalin vezetésével. A civil szervezetnek kiemelt célja volt az új Ipoly-hidak felépítése. „Molnár Katalin által képviselt irányvonalat próbáljuk tovább vinni. Az Ipoly-hidak a jó emberekről szólnak. Az elmúlt másfél évtized is bizonyította, hogy a jó és önzetlen emberek összefogásával sok minden elérhető” – hangsúlyozta Lőrincz Mária, a Középső Ipoly Menté Régiófejlesztési Ügynökség igazgatója, az utóbbi két híd projektjének a koordinátora

országi vállalkozókat kapcsoltak be. A környezetbarát építőipari fejlesztés két vállalatnál megy végbe, a balassagyarmati székhelyű Green Goes kft.-nél valamint a nagykürtösi központú J-Stav sro. építőipari vállalatnál. A pályázat megvalósítása következtében nyolc új munkahelyet alakítanak ki. A J-Stav vállalat környezet barát, építészeti berendezéseket vásárol a pályázati forrásokból. Az építőiparban keletkező hulladékokat ott helyszínen tudja feldolgozni. Az elképzelés nagyon zöld. A Green Goes kft. üzemcsarnokot épít, ahol a zöld hulladék feldolgozását biztosító berendezéseket szereznek be. Mindennek az összköltsége eléri az 1,4 millió eurót.

Az akcióterv ezáltal a hidak megépítése mellett a környezettudatosságot is hangsúlyozza – emelte ki Lőrincz Mária. Gazdasági erősítése mellett fontos a környezettudatosság, hiszen az Ipoly folyó közvetlen környezete védett terület. Natura 2000 madárvédelmi terület és Ramsari terület is található az említett nagykürtösi járásbeli szakaszon, amely Ipolyhídvéget is érinti.

Az említett térségben az Ipoly mindkét oldalán annak ellenére is jelentős a munkanélküliség, hogy egyes ágazatokban pl. az építőipar, hiányoznak a szakemberek, illetve aránylag magas azon személyek száma, akik nem megfelelő végzettséggel rendelkeznek. Az akcióterv részeként a megfelelő szakemberek képzését is biztosítják a Kétkői Összevont Szakközépiskolával és a balassagyarmati Határmenti Régió Fejlesztéséért Alapítvánnyal karöltve. A tanintézmény gyakorlati képzést biztosít a munkavállalóknak, szakképesítés érhető el a felnőttek számára.

Az alapítvány a vállalkozók bekapcsolásával feltérképezi az építőipari hiányszakmákat, a pályaválasztókat, a szakmát váltókat és a munkát keresőket az adott iparág felé irányítja. Erre 95 000 eurót különítettek el.

Fontos, hogy a térségben egyre intenzívebb legyen a vállalkozók között is a

vállalkozói együttműködés, kooperációt. A térségben tevékenykedő vállalkozó kapcsolatteremtését is támogatják a határon átnyúló mobilitás által.

Cél a gazdasági fellendítés

Gazdasági hasznán kívül a leendő

Ipoly-hidaknak emberközeli megközelítései is vannak. Ipolyvarbó egy zsáktelepülés, ahol a harminc kilométeres körzetben az egyetlen teljes szervezettségű magyar alapiskola működik. A térségre jellemző a lakosság számának a csökkenése. Hosszú évtizedekig kevés megfelelő munkahely volt elérhető a járáson belül. Ezért nagyrészt a jól képzettek és a fiatalok jelentős része is elhagyta a szülőföldjét. Lőrincz Mária ezzel kapcsolatban kifejtette: hosszú távú célunk az, hogy megállítsuk a lakosságfogyást és visszacsalogassuk a fiatalokat a szülőföldjükre.

A híd megépítésével sokkal vonzóbbá válik Ipolyvarbó és a környező, nagyrészt magyarok által lakott határ menti községek is. A közúti híd megépítésével könnyedén elérhető az alig 6-7 kilométerre lévő Balassagyarmat. A Nógrád megyei város jelenleg jelentősebb kerülővel Szlovágyarmaton keresztül érhető el a felvidéki lakosok számára. Így könnyebben elérhetővé válnak a város által nyújtott szolgál-

tatások is.

A gazdasági fejlődés mellett a társadalmi fejlődésben is bíznak a kulturális együttgondolkodás, együttműködés jegyében. Az Ipoly-híd közelebb hozza a magyar közösségeket, ez nemzetpolitikailag is fontos lépés - szögezte le Lőrincz Mária, a Középső Ipoly Mente Régiófejlesztési Ügynökség igazgatója.

A híd és a hozzávezető utak építésére 3 millió eurót különített el a pályázat. Az elfogadott kivitelezési terv alapján a leendő híd 31.5 méteres támaszközzel rendelkezik majd. A konzolos kéttámaszú, változó keresztmetszeti magasságú hegesztett I-szelvényű híd acél felszerkezettel és monolit vasbeton pályaelemekből áll majd.

A híd történelmi kapocs Órhalom és Ipolyvarbó között

Az Ipoly folyó két partján elterülő két

települést a történelem folyamán mindig is híd kötötte össze. A 19. század elejéig, csak egy kis fa gyalogoshíd kötötte össze a két települést. Ezt a hidat azonban már az I. katonai felmérési térképeken is ábrázolták. A szlovákiai oldalon Ipolyvarbó közvetlen határában folyik az Ipoly, míg a magyarországi oldalon körülbelül 1,5 kilométeres ártér választja el Órhalomtól a folyóparttól. A 19. század közepén építettek meg Órhalom felől egy hosszú töltést, valamint több ártéri hidat, és a mederhidat is kicserélték. A töltést, valamint egyes ártéri hidakat máig fellelhetünk Órhalom határában.

Az első világháború után 1919-ben mindkét oldalon egy-egy hidat elbontottak, melyeket a trianoni szerződés megkötése után visszaépítettek. Ennek következtében az ipolyvarbói templom kertjében, a mederhíd akkor csehszlovákiai oldalán, katonai őrlást létesítettek. 1944-ben a hídrendszer nagyobb tagjait, így a mederhidat is, felrobbantották a németek. Ennek

helyére az orosz csapatok ideiglenes hidakat emeltek, melyeket később elbontottak. 1995-ben a környező települések vezetői kinyilvánították szándékukat egy új híd építésére. Ennek eredménye máig nem látható, bár a terepbejárás során az ipolyvarbói templom lábánál egy új, fa gyalogos átkelőt készítettek. Ám ez nem tekinthető komoly, közúti átkelőnek.

Az ipolyhídvégi-híd pályázatának rövid ismertetése

Az Ipolyhídvég és Drégelypalánk közti határhíd megépítése szintén egy komplex pályázatsomag részeként valósul meg. Organikus határon átnyúló térségi fejlesztés az Ipoly mentén című akcióterv keretében összesen több mint 6,6 millió eurónyi beruházás érkezik a szűkebb térségbe.

Balassagyarmaton egy nem kihasznált épület munkás szállóvá való átalakítása megy végbe a pályázat során. A határokon átnyúló munkaerő-mobilitás infrastrukturális fejlesztéséhez hozzájárul egy szlovák – magyar vállalkozói fórum is. Ennek összköltsége megközelíti az egy millió eurót.

A szintén magyarországi Nagyorosiban található Fespizz vállalnál

egy csarnok épült fel. A szlovákiai partnerek között találjuk az ipolyvágyi Műszaki és Szolgáltatóipari Szakközépiskolát. Az oktatási intézményben tantermek rekonstrukciójára és új berendezések beszerzésre kerül sor. Mindennek az a célja, hogy a piac-képes munkaerőket képesítsenek az iskolában. A szakmai gyakorlatot a nagyoroszi vállalnál végzik majd el – vázolta fel a részleteket az igazgató. Minderre szintén egy millió eurót különítettek el.

Emellett Ipolyhídvégen új munkahelyeket teremtenek azáltal, hogy élelmiszeripari üzem létesül a hatszáz lelkes községben. Az Adorex vállalat gyártókapacitásának bővítése mellett a svéd Go Model alkalmazására is sor kerül a munkavállalók felkészítése céljával. Erre mintegy 933.000 euró áll a rendelkezésre.

Természetesen eme komplex pályázatsomag során is a legnagyobb tétel az Ipolyhídvég - Drégelypalánk közti közúti híd megépítése teszi ki.

A tervezet ipolyhídvégi-híd látványterve és történelme

A kivitelezési terv alapján egy nyílású 50 méter támaszközü, cölöpalapozású

híd épül meg a két község között. A két-fős ívszerkezet acél, a függesztőrudak hálós rendszerűek, a vasbeton pályalemez hosszirányban utófeszített. A kétoldali vezetőkorlátok H2 visszatartási fokozatúak. Keresztmetszetileg 12,50 méter széles, kétszer egysávos közúti forgalom, a kifolyási oldalon gyalogjárda kerül átvezetésre.

Ipolyhídvég és Drégelypalánk között mindig is jelentős és értékes kapcsolat volt. Már a 17. századi metszeten is látható a két település közti híd megléte. Ekkor még fahíd kötötte össze a két Ipoly menti községet. A török kori metszet 1617-ből ábrázolja a rommá lőtt Drégely várát és Nógrád várát is. Ipolyhídvégi nézőpontból látszik a két falu, és közöttük a fahíd.

A 19. század első felében épült meg a kőhíd. Ez a híd a második világháború végéig állt. Ezen a hídon vezetett keresztül a 16. számú Balassagyarmat – Pozsony állami fő közlekedési út. A visszavonuló német hadsereg ekkor robbantotta fel a közúti hidat 1944. december 8-án. A mederbe dőlt romokat az árvíz elkerülésére elrobbantották. Ma már csak a pillérek romjai és a szlovák oldali hídfő romja áll, valamint a híd védelmére épült szlovák oldali kaszárnya. Egykor az igen széles magyar ártéri területen egy fából ké-

szült kis híd, úgynevezett dobogóhíd állt. Helyét jelzi az úttöltés megszakadása.

Hol tart jelenleg az összetartó munka?

Az Ipoly jobb partján mindkét akcióterv menedzsmentjét a Középső Ipoly-mente Régiófejlesztési Ügynökség biztosítja, amely a főpályázó. A partnere ebben a Határ menti Területfejlesztési Alapítvány. A TAPE JOBS akcióterv esetében főpályázóként, az ipolyhídvégi hídhoz kapcsolódó pályázati csomagnál pedig partnerként a nagykürtösi székhelyű fejlesztési ügynökség, amelyre sok feladat hárul, összetett és bonyolult feladatokat látnak el.

Az Ipoly-hidak tervezését a magyar állam biztosította. Szlovákiai tervezők is bekapcsolódtak a tervezésbe. Nagyon hosszú volt a folyamat, sokszor kellett egyeztetni. Államközi egyeztetések és megállapodások előzték meg a tevékenységet. Mindkét híd érvényes építkezési engedéllyel rendelkezik. Ez alapfeltétele a projekt megvalósításának. A két híd előkészítése és a megvalósítása is párhuzamosan megy végbe.

A kormányközi megegyezés alapján a nemzetközi közbeszerzési eljárást a magyar fél, a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztőügynökség bonyolítja le. Jelen helyzetben már megkezdődött a közbeszerzési eljárás, várhatóan záros határidőn belül megtörténik a közbeszerzés eredményének a kihirdetése is. Ezt követően kiválasztásra kerül a nyertes kivitelező.

A hidak megépítésére huszonnégy hónap áll a rendelkezésre. Ugyanakkor nagyon jó volna, ha a nemzetközi közbeszerzési eljárást mihamarább le tudnák bonyolítani. A közbeszerzés eredményének kihirdetését követően a győztes kivitelező így minél hamarabb elkezdhetné a munkálatokat. Mindkét új híd az egykori Ipoly-hidak nyomvonalán épülne fel.

Az építkezést nagyban befolyásolja az időjárás is, hiszen a folyó eme szakaszán gyakori az áradás, a folyómederből való kilépés. Ez nagyban nehezítené, sőt le is állítaná a munkálatokat.

Mindkét pályázat már zajlik. Az ipolyhídvégi 2020. március elsejével, az ipolyvarbói két hónappal később, május elsejével indult el. A pályázat kifutási ideje 2023. februárig, valamint áprilisig tart. Eddig kellene befejezni a hidak építését is.

A két pályázatsomag összértéke eléri a tizenegy millió eurót, tehát ilyen értékű befektetés érkezik az egyik legelhanyagoltabb határ menti térségbe – hangsúlyozta Lőrincz Mária.

Az Ipoly-hidakhoz közutak fejlesztése, illetve felújítása is járul. Az Ipoly magyarországi oldalán a hidakkal együtt a bekötőút közbeszerzési pályázata is zajlik. A szlovák oldalon a bekötőút közbeszerzését Ipolyvarbó Önkormányzata nevében Besztercebánya megye végzi el.

Ipolyvarbó esetében pár száz méter új útról van szó. A bekötő út mellett a falun keresztül haladó III. kategóriájú út

kibővítése is szükségszerű a majdani biztonságos közlekedés szempontjából. Ipolyhídvégen szintén útfelújítást terveznek egy rövid bekötőút építésével és a jelenlegi csatlakozó útszakasz felújításával

„Az Ipoly-hidakat az itt élő emberek számára építjük. A folyó mindkét oldalán óriási a támogatottsága, mindannyian szeretnék a hidak megépítését” - hangsúlyozta Lőrincz Mária.

A pályázat érdekessége, hogy Besztercebánya megye nem pályázhatott az uniós pályázatokon, ezért a megye vezetése együttműködési megállapodást kötött a két településsel. A két település a kedvezményezett. Mivel két kis létszámú községről van szó, így a pályázathoz szükséges öt százalékos önrészt és az előfinanszírozást sem tudták volna maguk előteremteni. Így az önrészt Besztercebánya megye biztosítja. A megye biztosítja az építkezés beruházásának szakmai hátterét. Emellett az idővel elkészült hidak a megye tulajdonát képezik majd, ezáltal a fenntartásuk és karbantartásuk is az ő feladatuk lesz. Mindezeknek a biztosítása meghaladja a kistérségek erejét.

A viszonyban kapcsolatban Lőrincz Mária kifejtette: nagyon jó a kapcsolatunk, nem egy szokványos segítségben részesültünk. „Nagy köszönet jár a megye vezetésének, Csúsz Péter megyei képviselőnek, a kompetens hivatalok munkatársainak az önzetlen segítségükért, mellyel előmozdították a nemes ügyet”

Pásztor Péter

Kulturális központ lesz a szenci zsinagógából

A Pozsony megyei önkormányzat tulajdonát képezi a szenci zsinagóga, amely hosszú évtizedeken keresztül szolgálta a város és környékének zsidó vallású lakosait, a II. világháború után nem volt, aki imára hívja a híveket, hiszen a történelem, a sors úgy hozta, szinte alig maradtak ezen a vidéken zsidók. A kommunizmus évei, évtizedei alatt raktárként működtették, senki nem törődött azzal, hogy így tönkre megy az épület. És mint ahogy lenni

szokott, a rendszerváltás után sem lett „gazdája”, de a szenci megyei képviselők szívügyüknek tekintették a zsinagógát, így újra teljes pompájában ragyog a város közepén a műemlék.

A Pozsony megyei Szenc belvárosában, a főtéren áll egy zsinagóga. A zsidó templom valamikor impozáns épülete volt a mai járási székhelynek, korábbi mezővárosnak, majd a második világháború után, ahogy a többi zsinagóga is,

lassan az enyészetté lett. Szerencsére két évtizede az MKP-s megyei képviselők elhatározták, hogy felújítják a templomot, az igyekezet meghozta gyümölcsét, 2018 májusában egy sajtótájékoztatót bejelentettek a felújítást.

A szenci zsidóság történetéről már a tizenkilencedik századból találunk írásos forrásokat, az 1849-es, 1858-as és az 1860-as évek telekkönyvi adatai szerint már ekkor volt zsinagóga a mezővárosban, sőt arról is találunk bejegyzést, hogy 1848. szeptemberében a zsinagógát kirabolták, kifosztották.

A zsinagóga

A szenci zsidóság sorsát is befolyásolta a magyarországi zsidó hitközségek kongresszusa, amit 1868-69 fordulóján tartottak Budapesten. Ekkor a hitközségek három csoportja jött létre, az ortodox, a neológ és a status quo ante. A szenciek az ortodox irányzathoz csatlakoztak.

Egy 1912-ben kiadott alapszabály adatai szerint 1871-ben alakult meg a zsidó hitközség, az is kiderült, hogy nőegylet is működött a hitközség mellett. Egyes adatok szerint a szenci ortodox jellegű zsinagógát 1904-ben építették, mások szerint ekkor csak átalakították az 1825-ben épült zsinagógát, amelynek elülső részén található a tízparancsolat és fölötte van a Dávid csillag.

A földszint - a többi zsinagóghoz hasonlóan - a férfiaknak kijelölt hely volt, ahova egy kétoszlopos kapun át lehetett bejutni. A rozetta alakú ablakon jutott be a fény a zsinagógába. A nők része az emeleten volt, ide a férfiaktól elzárt részen kialakított lépcsőn lehetett feljutni. Az épületnek magas és keskeny ablakai voltak, a belsejében kapott helyet a rituális mézárós és a rabbi lakása, valamint egy téli hónapokban használatos kisebb imahely.

Az utolsó rabbi Bresnitz Emanuel 1908. április 5-től működött Szencen rabbiként, Rétén született és a deportálás alatt halt meg. A szenci zsidókat 1944-ben hurcolták el. A szenci és magyarbéli zsidók száma a második világháború előtt 425 volt. A zsidó anyakönyvi kerületbe, mely 1885-ben alakult, a következő községek tartoztak: Szenc, Magyarbél, Réte, Boldogfa, Hegysúr, Szenckirályfa és Újfalu. A

szenci zsidó hitközség 1945 után nem újította fel tevékenységét.

Az út, ami a zsinagóga felújításához vezetett göröngyös volt

1945 után, a kommunista időszakban a csehszlovák államvezetést nem érdekelte az épület rendben tartása, hol gabonaraktárként, hol vegyi anyagok és műtrágya tárolására használták. Ennek következtében komoly károk keletkeztek az épületben. A vegyi anyagok az épület sok részét teljesen tönkretették, szétmárták a padlózatot, a vakolatot. A rendszerváltás után sem akadt kellő akarat, sem szükséges anyagi fedezet az állam részéről az imaház felújítására. Mindezt a zsidó hitközségtől várták el, amely szerette volna megmenteni az épületet, de megfelelő anyagiakkal ők sem rendelkeztek.

A második világháború ideje alatt a szenci és környékbeli zsidóság nagyobb része sajnos a holokauszt áldozatául esett, akik visszatértek, azok is elköltöztek, így az impozáns zsinagóga a járási székhelyen több mint 65 évig nem szolgálta eredeti célját, sőt, méltatlan körülmények között állta az idő és az évek viszontagságait.

Reményt adott a Pozsony megyei önkormányzat megalakulása

Amikor megalakultak a megyei önkormányzatok, Agárdy Gábor és Duray Rezső képviselők próbáltak felhívni a figyelmet arra, hogy az épületet meg kell menteni, de a zsidó hitközség tulajdonában volt a templom, 2009-ben már előterjesztették az megyei önkormányzat ülésén, hogy fel kell újítani a zsinagógát, de hiányzott a politikai akarat, hiszen éppen a megyei választások előtt állt az ország. A választások után már Németh Gabriella vette kézbe a zsinagóga ügyét, aki megyei alelnökként igyekezett segítséget nyújtani. A zsinagógát hosszas tárgyalások után (még 2012-ben kezdődtek meg az egyeztetések) a Pozsony megyei önkormányzatnak csak 2017-ben sikerült megvásárolnia.

Németh Gabriella a Pozsony megyei önkormányzat akkori alelnöke a megvásárlás után így nyilatkozott:

„A szenci zsinagóga felújítása nem új kezdeményezés. Most végre úgy tűnik, hogy a terv valósággá válhat. Bár a döntés a beadott pályázatunk kapcsán még nem született meg, de információink szerint nagy eséllyel megkapjuk a támogatást. Egy szlovák-magyar határon átnyúló együttműködési projekt keretben nyújtottunk be pályázatot a felújításra, Győr-Moson-Sopron megyével közösen. Győrben a zsidó menház újulna meg, Szencen pedig a zsinagóga. Amennyiben nem járnánk sikerrel, a megye saját költségvetéséből finanszírozza majd a felújítást. Nem titkolt célunk, hogy a felújított zsinagóga a jövőben különböző megyei rendezvények színhelyeül is szolgáljon, valamint egy újabb turisztikai

attrakcióval bővítené Szenc és vidéke kulturális kínálatát, amely a város és környéke vonzerejét is növelné.”

Saját forrásból

Az akkor beadott pályázat nem járt sikerrel, ennek ellenére, 2018-ban egy sajtótájékoztatón bejelentették a zsinagóga felújítását, a tervek arról szóltak, hogy kulturális-közösségi tér lesz a szenci zsinagógából.

A megyei választásokon Juraj Droba vette sikeresen a választási akadályt, de szerencsére a Pozsony megyei önkormányzat ötéves tervének prioritásai közé az ő megválasztása után is

bekerült a szenci zsinagóga felújítása. Mivel az a város központjában található, a lakosság szerint az a járási székhely szégyene volt. 2018. május 21-én sajtótájékoztatón jelentették be, hogy megkezdik a munkálatokat. A kivitelezőt arra kötelezte a megyével kötött szerződés, hogy két éven belül elkészüljön a felújítással, sajnos a határidőt nem sikerült betartani, de Pomichal István megyei képviselő szerint ez az egy éve kitört világhárvány következménye.

A 2018-as sajtótájékoztatón Juraj Droba, a Pozsony megyei önkormányzat elnöke emlékeztetett: a második világháború után a zsinagóga már nem szolgálta eredeti funkcióját. 1953-tól az állam birtokában volt az épület, azóta senki nem újította fel, fokozatosan romlott az állaga. A kommunista érában a zsinagógát raktárként használták. A mostani felújításnak köszönhetően egy információs pavilon is készül, valamint közösségi-kulturális teret is kialakítanak, a zsinagóga a felújítás után a zsidó hitközséget is szolgálja majd.

Ugyanezen a sajtótájékoztatón Pavol Líška a befektetési szolgáltatások, vagyongazdálkodási és közbeszerzési hivatal vezetője a sajtótájékoztatón elmondta: 1,6 millió euróból újítják fel a zsinagógát, a közbeszerzési pályázat kiírása szerint 24 hónapon belül el kell készülnie az épületnek, a külső és a belső terek egyaránt megújulnak.

Műemlékvédelem

Mivel az épület műemlék, ezért Zuzana Šajgalková, az idegenforgalmi és kulturális osztály vezetője kitért arra is, hogy a műemlékvédelmi hivatal ajánlásai alapján fog megújulni a zsinagóga, építészeti szempontból megőrzik majd azokat a stílusjegyeket, amelyek meghatározták az épület egyediségét. A rekonstrukció után a zsinagógának három funkciója lesz, bemutatja a pozsonyi régió zsidó hitközségének történetét, ennek érdekében az épület mögötti udvart és az ott található szakrális emlékeket is felújítják. Mindezek mellett törekednek egy modern kulturális központ kialakítására, amelynek köszönhetően kiállításokat és koncerteket is szervezhetnek a zsinagóga falai között, valamint nevelési és oktatási célokat is szolgál majd az új kulturális központ.

Régészeti feltárások

A zsinagóga udvarán még 2012-ben megkezdődtek a régészeti feltárások, erre a pozsonyi egyetem régészeti tanszékének együttműködésének köszönhetően került sor. A zsinagóga kertjében megtaláltak egy mikvet, azaz egy rituális fürdőt, és az udvaron szinte egészben fennmaradt a kemence, amiben egykor a maceszt sütötték, ez a zsidók kovásztalan kenyere, amit elsősorban a zsidó húsvét idején fogyasztanak, hiszen ekkor a zsidók nem esznek kelesztett ételt.

Tehát a régészeti kutatások eredményének köszönhetően a megtalált és megmentett mikvet és a kemencét is kiállítják, ezeknek köszönhetően hitelesbben megismerhető majd a zsidóság története, hiszen ez a mindennapjaik része volt, ezek eredeti helyükre kerülnek a konzerválásnak köszönhetően. A tervek szerint ugyanis a pozsonyi Zsidó Kultúra Múzeumával együttműködésben egy kiállítás is nyílik majd a templomban, amely a zsidó rituáléknál használatos textíliákat mutatja majd be.

A zsinagóga beltere is értékes, a menyezeti kazetták fennmaradtak, így azokat szépen restaurálni tudták. Nagy gond, hogy a felújítás alatt eltűnt az a magyar feliratú márványtábla, amit Popper Péter állíttatott 1907-ben, az 1906-is felújítás után. A felújítást végző cég ígéretet tett, hogy egy ugyanilyen táblát készíttet majd, hogy az vissza kerülhessen méltó helyére, ugyanis ez a tábla is bizonyítéka annak, hogy a szenci hitközség is magyar ajkú volt.

Szerencsére a régi zsinagógáról maradtak fenn korabeli fényképek, hiszen a templom annyira rossz állapotban volt, hogy néhány részletét már csak a régi fényképek után tudták rekonstruálni, így többek között a rózsaablakokat és az új ólomüveg ablakokat is, amik így a régi korokat idézik vissza.

A tervek szerint még 2021. második felében átadják a zsinagógát a nyilvánosságnak, persze ez függ a járványhelyzettől is.

A zsinagóga felújításának fontosságáról Pomichal István, Pozsony megyei képviselő is megkérdeztük, aki szerint fontos volt a felújítás, hiszen „az épület nagyon rossz, szinte romos állapotban volt, másrészt a megyei önkormányzat megvásárolta az épületet, így annak állapotát meg kellett óvni, ami ez esetben a felújítást jelentette. A szenci zsinagóga műemlék, amit az önkormányzatnak kötelessége megóvni. A felújítás mellett szólt az is, hogy Szenc főterén áll az épület, eddigi romos állapota miatt a város szégyenének is nevezték. Amikor felújították a főteret még szembe-tűnőbb volt, hogy ez a korábban impozáns épület leromlott állapotban van, és csúfította a város központját, ami mellett ott van a városi hivatal is. Nagyon fontos, hogy a városháza közelében lévő épületnek sikerült olyan funkciót találni, amivel gyakorlatilag megőrizzük a zsidó emléket, hiszen kialakít itt a fenntartó egy kiállítást és egy galériát is. Másrészt élő lesz, ugyan nem zsinagógaként fog működni, hanem kulturális központ lesz, de méltó lesz az épület múltjához és a városhoz is.”

Pomichal István azt is elmondta a tervek szerint az idei évben átadják a felújított központot bár ez azon is múlik, hogyan alakul a járványhelyzet. A megyei képviselő szerint az, hogy a zsinagóga végül elkészülhet, Németh Gabriella korábbi megyei alelnök munkásságának köszönhető, aki városi képviselőként is a szíve ügyének érezte a zsidó templom felújítását a város közepén.

„A zsinagóga felújításának történetét évtizedekben mérhetjük, annak megalakulásától fogva azon dolgoztak az MKP-s képviselők, hogy sikerüljön a felújítás. Már csak Műemlékvédelmi Hivatal felmérése is nagyon sok időt elvett. Sokszor politikai akarat sem volt a megyei önkormányzatban, nem merték felvállalni a zsidó témát. Bízom benne, hogy a magyar nyelvű tábla is visszakerül a helyére, bár sajnos időközben a tábla eltűnt. De lényeges, hogy a zsinagóga felújítása megtörtént és már nem szégyene, hanem büszkesége lesz Szencnek és Pozsony megyének.” Pomichal István szerint a központban rendezvények helyszínéül is szolgálhat az impozáns épület.

A zsinagóga ügye végtelen történetnek tűnt, hiszen még Agárdy Gábor és Duray Rezső megyei képviselők idején kezdődött, és két évtized elmúltával mondhatjuk csak azt, hogy ez egy sikertörténet, de a lényeg, hogy a terv megvalósult – véli Pomichal István.

Neszméri Tünde

A rozsnýói Kálvária kálváriája

Tavaly ősszel került bejegyzésre a Rozsnýói Múemlékek Felújításának Központja (Centrum obnovy pamiatok Rožňava), amelyet a rozsnýói és a városhoz köthető történelmi és kulturális múemlékek megmentése céljával alakítottak az épített örökséget szívükön viselő emberek. A szervezet alapítói több nyelvű információs táblákat is szeretnének kihelyezni, ezzel az idegenforgalom, a turizmus népszerűsítése is előtérbe kerülne. Tevékenységükkel nem csak a múemlékeket mentik meg, hanem a lakosok szabadidős programjainak lehetőségét is színesítik.

A rozsnýói kálvária 1741-ben épült Steer Jakab és felesége, Katalin adományából a város északi részén. Eredetileg hét stációból állt, amelyekben olajfestmények kaptak helyet. A 19. században kisebb átalakításokon esett

át, majd 1938-ban átépítették. Ekkor 14 stációt alakítottak ki, Jézus szenvedéstörténete pedig a világhírű pécsi Zsolnay porcelángyárban készült színes kerámia domborműveken elevenedett meg. A rozsnýói keresztút a szocializmus éveiben hanyatlásnak indult. Az 1970-es években az első két stációt a kórház és egy víztartály építése miatt elbontották, ezekből a pótolhatatlan értékű domborművek is eltűntek. Az 1980-as évek végén megújult a barokk kálvária-templom és a harangláb. Az évek során a templomot többször kirabolták, a harangot ellopták, a keresztút lassan feledésbe merült.

Rozsnýón már többen próbálkoztak a Kálvária megmentésével, sikertelenül. Majd öt éves előkészület után 2017-ben Görgey Árpád és Takács Lubomír önkéntesen és önköltségen kezdték meg az elhanyagolt rozsnýói Kálvária

felújítását. A tíz évvel ezelőtti kezdetekről, a megélt tapasztalatokról, napjainkról és a tervekről kérdeztük Görgey Árpádot.

Hogyan emlékszik a kezdetekre?

Vegyes érzésekkel emlékszem vissza. Sok esetben negatív tapasztalatokat szereztem a megkezdett tevékenység folyamán. A nagy bürokrácia mellett úgy nézett ki, mintha senki sem akarná, hogy a Kálvária elkészüljön. Sokat jelentett, hogy ketten kezdtünk neki, azonban a kolléga romló egészségi állapota után magamra maradtam. Ez egy nehéz időszak volt. Ami ezeket az érzéseket felülmúlta és feledésbe merítette, az a végeredmény.

Mikor és miért döntöttek úgy, hogy önerőből felújításba kezdenek és miért pont a Kálváriára esett a választásuk?

Az esetben ez valamilyen „genetikai betegség“. Felettébb kedvelem a műemlékeket. Nem szeretem, ha a szobrokat áthelyezik vagy tönkreteszik. 1989 után a Franciska szobor visszaállításával kezdtem a műemlékszeretetem kinyilvánítását, amikor a grófné szobrát visszahozattam Rozsnyóra, az eredeti helyére. Tehát nálam ez szívügy, és mivel jó barátságban voltam Takács úrral, megbeszéltük, hogy hasznos tevékenységet fejtsünk ki ezen a téren. Választásunk az 1741-ben épült, tehát a felvidék egyik legrégebb Kalváriájára esett.

Jellemző-e az a városban, hogy el vannak hanyagolva a műemlékek?

1989 után nagyon örültem, hogy a járási székhelyű Rozsnyó visszakapta püspöki státuszát, bár az évtizedek eltelte után ironikusan azt tudom mondani, hogy „egy központi falu“ vagyunk, egyelőre.

Sajnos azt látom, hogy egyes kisebb városokban sokkal inkább megbecsülik még a kevésbé jelentősebb műem-

lékeket is, mint amilyenek Rozsnyón találhatóak, és amelyekkel sok esetben nem törődik senki. Ennek több oka is lehet, de érezhetően nem a megfelelő tudással rendelkező emberek ülnek egyes helyeken, és valamilyen oknál fogva nem érdekli őket a műemlékek állapota.

Engem a gólya itt rakott le, még mások járművekkel jöttek, és az itt látható emlékek nem az ő történelmükre emlékeztetik őket, és ezért olyan a hozzáállásuk, amilyen.

Hol vannak a műemlékvédők?

Ez egy nagyon jó kérdés... Talán az irodájukban. Ezidáig a rozsnyói Kalvária nem érdekelte a hivatalt, sőt a stációk be sincsenek jegyezve. Számomra ez egy nagy csalódás volt. Viszont az által, hogy elkezdtek felújítani bekerült a köztudatba, és jelenleg zajlik a műemlékvédelemnél a bejegyezése.

Ez idáig mit sikerült felújítani és hogyan?

El sem tudom mondani mennyire be-

volt növe a terület. Két évet csak a tisztításán dolgoztunk. Szerencsénkre egy iglói cég bérmentve segített ebben. Ami viszont magas befektetést igényelt, az az egyes stációk közti sétáló-járdák és a két hiányzó eredeti kápolna visszaállítása volt. Jelenleg bár mind a tizennégy stáció fel van újítva, de voltak menet közben olyan gondolataim, hogy feladom. Azonban mindig akadtak olyan barátok, akik tartották bennem a lelket. A kipucolás után látványos helyszín terült a nagyérdemű szeme elé, és ahogy ezt felfedezték, nem csak a látogatottság indult meg, hanem „ügy” lett a Kalvária megmentése.

Hol tart jelenleg az ügy?

Jelenleg ott tart, hogy a tavalyi év végén került bejegyzésre a Rozsnyói Műemlékek Felújításának Központja (Centrum obnovy pamiatok Rožňava) elnevezésű polgári társulás, amelyet a rozsnyói és a városhoz köthető történelmi és kulturális műemlékek megmentése céljával hívott életre egy négy személyes társaság. Vladimír Polónyi, Michal Drengubiak, Kelecsényi Attila és jómagam voltunk azok, akik megalakítottuk a szervezetet.

Milyen terveik vannak a jövőre való tekintettel? Milyen további műemlékeket szeretnének megmenteni?

A „Főtéren“ (szerk.megj.: Bányászok tere) található pestis oszlopot szeretnénk teljes pompájában helyreállítani. Jelenleg ez a szobor egy torzó. Eredetileg három szobor volt az oszlop körül. Ezt szeretnénk megvalósítani a közeljövőben.

Továbbá terveink közt szerepel Kandó Kálmánné síremlékének lepucoltatása, rendbetétele, és egyéb „rejtett“ terveink is vannak még....

Amíg érzek magamba erőt, igyekszem elérni, hogy a Kalvárián a liturgikus útszakaszon, azaz az úgynevezett rövidúton, a hiányzó kápolna is méltó állapotba kerüljön. Jelenleg csak a romjai vannak meg. Emlékszem rá gyerekkoromból, és meg van fényképen is, hogyan nézett ki, valamint az itt található temető részt szeretném felújítani. Ez is teljesen elhanyagolt állapotban van.

Lettek beadva pályázatok, sajnos nem részesültek pozitív elbírálásban. Pedig még a felsoroltakon kívül is volna mit tenni. Arra már nincs erőm, hogy a templom rész és Krisztus sírjának felújításába belefogjak, pedig eredetileg az Órházat is fel akartam újítani. Sajnálni fogom, ha ezt nem sikerül elérni. A tervrajzok el vannak készítve a Kalvária teljes területére.

Beke Beáta

Forrás: ma7.sk, gomorilap.sk, felvidek.ma

Az idén új fejezet nyílik Borsi község történelmében

Borsiban, II. Rákóczi Ferenc szülőhelyén, a Magyar Kormány hathatós támogatásának (2,5 millió euró) köszönhetően 2018-ban kezdődtek a Rákóczi-várkastély teljes felújításának munkálatai. A Teleki László Alapítvány felügyelete alatt, a helyi önkormányzattal közösen létrehozott II. Rákóczi Ferenc nonprofit szervezet bonyolította le a nagyszabású projektet, amelynek köszönhetően a borsi Rákóczi-kastély kül- és beltére is teljesen megújult, és ma már azt is elmondhatjuk, hogy lassan-lassan életre kel. A koronavírus-járvány ellenére is tartani tudták a projektterv szerinti időkeretet, de a márciusra tervezett ünnepélyes átadás a járvány miatt biztos, hogy nem valósulhat meg. A fejedelem születésnapjára (március 27.) tervezett átadási ünnepséget június elejére tervezik.

Kérdésünkre a projekt jelenlegi stádi-

umáról, és a következő lépésekről dr. Diószegi László, a Teleki Alapítvány igazgatója adott tájékoztatást. Elmondása szerint az építési munkálatok befejeződtek, jelenleg az átadási-átvételi folyamat zajlik a kivitelező és a projektet lebonyolító szervezet között. Feltérképezik és jegyzőkönyvezik az esetleges hibákat, azok kijavításának módját és határidejét. Mindeközben területrendezési munkálatok zajlanak a kültéren, a beltérben a termék berendezése, a kiállítások, és egyedülálló attrakciók építése van folyamatban. Mindezekkel előreláthatólag el is készülnek a tervezett határidőig, tehát a komplexum átadható rendeltetésének. Abban bíznak, hogy jelentős vonzereje lesz a turisták számára a szálláshellyel és étteremmel is ellátott történelmi emlékhelynek, hiszen számos érdekes kiállítással, interaktív foglalkozással, szórakozási és egyben ismeretszerzési

lehetőséggel áll majd a nagyközönség rendelkezésére a borsi kastély. A cél az, hogy minél előbb önfenntartóvá váljon az intézmény, hiszen a működtetés költségeinek fedezéséhez való hozzájárulásra egyelőre csak a Magyar Kormány tett ígéretet. Hogy Szlovákia részéről is érkezik-e majd támogatás, erre egyelőre még ígéret sincs. (A felújítási munkálatok költségeihez való hozzájárulás tekintetében egykor ígéret ugyan volt, de az eddig mindössze 10 ezer euró támogatásban nyilvánult meg.) Az intézményt a II. Rákóczi Ferenc nonprofit szervezet fogja üzemeltetni, kezdetben 29 alkalmazottal, akik a következő hónapokban el is kezdik a megnyitással kapcsolatos előkészítő munkálatokat.

A Borsi Rákóczi-kastély környezetének turisztikai fejlesztése keretében cél a kastély turisztikai útvonalakba

történi bekötése (kerékpár- és gyalogos útvonalak a Bodrog felől), valamint a kastély környezetének olyan tájépítészeti rendezése, amely egyrészt segíti a helyszín értelmezését a látogatók számára (várak bemutatása), másrészt élményszerűen bemutatja az együttes környezetében folytatott egykori uradalmi gazdálkodást (veteményeskert, urasági erdő tematikus útvonala, egyedi tematikus játszótér létesítése). Ahhoz, hogy a kastély és környezete minél nagyobb vonzerővel rendelkezzen, minden bizonnyal nagyban hozzájárul majd az a már folyamatban lévő fejlesztés is, amely Sátoraljaújhely és a helyi önkormány-

zat közös, határon átnyúló Interreg-es pályázatának köszönhető. A pályázati támogatás a kastély tágabb környezetének rendezésére irányul, amelynek keretében a közeli Bodrog-folyó partjáiig sétányt alakítanak ki, a vízi turizmus kedvelői, és a kerékpárral érkezők számára korszerű kikötőt és táborhelyet alakítanak ki, és további kiegészítő forrásokra számítva tárgyalások folynak kishajó-forgalom megindításáról is Borsi és Sárospatak között.

A borsiai, és a bodrogköziek számára biztos, hogy egy régi álom vált valóra azzal, hogy II. Rákóczi Ferenc szülőhelye teljes pompájában díszleg, és

méltó emlékhelyként fogadhatja a látogatókat határon innen és túl.

Varga Anna Tündét, Borsi község polgármesterét arról kérdeztük, hogy a község, és az önkormányzat számára mit is jelent a sok éven keresztül elképzelhetetlennek tűnő felújítás megvalósulása?

Azon túl, hogy nagy öröm és büszkeség a helyiek számára a Fejedelem szülőhelyének teljes felújítása, az sem elhanyagolható, hogy a komplexum üzemeltetése által munkalehetőséget is jelent néhány helyi és térségi ember számára. Bízunk abban, hogy nyere-

ségesen tud majd működni az intézmény, a turizmusforgalom növekedése által pedig a helyi vállalkozások és a település fejlődése is új irányt vesz. A működtetés költségeihez szlovákiai támogatási ígéret jelenleg nincs, tehát a polgármester asszony is a magyarországi támogatási ígéretben bíz. A kastély ünnepélyes átadási ceremóniáját a legmagasabb szintű szlovákiai és magyarországi állami főméltóságok jelenlétében szeretnék megvalósítani, előreláthatólag júniusban.

Szép tervek születtek arra vonatkozóan, hogy az emlékhely méltó módon betöltse küldetését, de hogy valójában

mindez hogyan tud megvalósulni, azt az idő mutatja majd meg. Biztosan állítható, hogy egy ilyen komplexum üzemeltetése, és nyereségessé tétele nem kis feladat még akkor sem, ha tudjuk, hogy a határ mindkét oldalán azon dolgoznak, hogy megfelelő kommunikációval, a térség népszerűsítésével, könnyebb megközelíthetőségével igyekezzenek hozzájárulni a sikerhez. A feladat nem kisebb, mint feltenni Borsit, a nagyságos fejedelem szülőhelyét Európa turisztikai térképére. A környező bodrogközi települések összefogása a vidéki turizmus terén sokat segíthetne abban, hogy a Borsiba ellátogatók több napot is el tudjanak

tölteni a térségben úgy, hogy színes helyi programok részesei legyenek.

Tökölyi Angéla

Borsi büszke kastélya

Borsi Királyhelmectől 24 km-re délnyugatra, Sátoraljaújhelytől 3 kilométerre keletre, a szlovák-magyar határ mellett, az Alföldön, a Bodrog jobb partján, a Zempléni-hegység déli lábánál található.

Nevét egy Bors nevű személyről kapta. A bors ótörök szó, jelentése: erős.

1221-ben „Borsy” néven említi először egy fennmaradt oklevél.

A 18. század végén Vályi András így írt róla: „BORSI. Magyar falu Zemplén Vármegyében, földes Ura Gróf Áspermont Uraság, Bégányiaknak kastellyok vala itten, hajdanában pedig Rákótziaké volt, fekszik Újhelyhez nem messze, sík helyen Bodrog partjához közel, nyárban a' sok szűnyog miatt lakosai eleget szennyvednek, kelemetes fekvése van, körülötte erdők vannak, határja két nyomásbéli, 's minden veteményt bőven hoz, szénája jó, legelője elég, fája tűzre, és épületre, malma helyben, itatója alkalmas, eladásra jó módgya Újhelyben, első Osztálybéli.”

Fényes Elek 1851-ben kiadott geográfiai szótárában így ír a faluról: „Borsi, magyar falu, Zemplén vármegyében, ut. p. Ujhelyhez keletre 1/2 órányira, a Bodrog jobb partján: 116 r., 184 g. kath., 5 evang., 200 ref. lak. Ref. templom. Derék erdő. Szántó földje 380 h. Régi vára elpusztult. F. u. az Aspremont örök.”

A trianoni békediktátumig Zemplén vármegye Sátoraljaújhelyi járásához tartozott, ezután a csehszlovák állam része lett. 1938 és 1944 között újra Magyarország része volt.

A második világháború után a falu magyar lakosságának egy részét áttelepítették Magyarországra, helyükre szlovákok települtek. A 2011-es népszámlálási adatok alapján 214 lakosából 644 szlovák és 545 magyar.

A Rákóczi-várkastély

A Rákóczi-várkastélyt Hennyey Miklós ónodi, majd később füzéri várnagy,

Perényi Gábor familiárisa építette. Perényitől a birtokadományt 1559-ben kapta, amelyet Miksa császár 1563-ban erősített meg. Henney Miklóst I. Miksa király német-római császár koronázásakor negyedmagával aranysarkantyús vitézzé ütötték. Henney részt vett Szigetvár 1566-os sikeres megvédésében, halálát 1566-ban régi barátja és sógora mellett a gyulai vár ostroma során lelte. Első felesége Dombay Anna (Werböczy István unokája) 1564-ben hunyhatott el. Leányukat, Henney Margitot 1566-1567. körül vehette feleségül Zeleméri Kamarás Miklós, az egri hős Dobó István unokaöccse, aki a Debrecen környékén fekvő Zelemérről származott, s akinek családja többek közt Tarcalon, Tálylyán, Tokajban rendelkezett birtokokkal és ez idő tájt a kassai kapitányság

alatt szolgált. A borsi kastélyt 1568. és 1579. közt építette át.

A 2006. telén kutatói felügyelet mellett folyt felújítások során az északnyugati sarokbástya emeleti padlószintje alatt feltárt boltozatvállban és lenyomatban egy, a jelenleginél magasabb belső szintű, reneszánsz épület maradványait fedezhetjük fel. Így feltételezhetjük, hogy a kastély előzményeként már állott itt egy nivós épület, amelynek építője a már említett Henney Miklós, Zeleméry apósa lehetett. Zeleméri Kamarás Miklós lányának házasságával került a kastély előbb Lorántffy Mihály tulajdonába 1602-ben, majd I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna házassága révén került a Rákóczi birtokok közé.

A kastély első írásos említése 1593-ból

maradt fenn castellum megjelöléssel. Az 1631-ben és 1638-ban kelt helyiség-leltárak (inventáriumok) szerint az épületet ekkorra kibővítették a ma is látható északnyugati bástyával és az északi, női termetet magába foglaló palotaszárnyal. 1638-ra az épületet tovább bővítették, megépült a nyugati szárny déli szakasza, egy déli palotaszárny, benne vendégek számára fenntartott szobákkal és feltehetően a ma romjaiban látható déli sarokbástya. Az épülettől délre, a Bodrog felé reneszánsz kert terült el, északnyugat felé egy négyköves malom a Ronyva duzzasztott tavával, a töltés előtt kis filagória. A kastély mennyezetei „aranyos gombosak”, mives kiképzésűek. A bővítést feltehetően Lorántffy Zsuzsanna végeztette el, elsősorban a déli, női szárny kiépítésére koncentráltak a feladatok. Érdekesség, hogy ebben az idő-

ban, a fejedelmői lakosztály lehetett.

1684-ben a magyargyűlöletéről hírhedt Kollonich Ignác jezsuitáinak és a labancoknak kezére került a kastély és minden Rákóczi-birtok. 1688-ban a „rebellisek” (Thököly seregeinek maradványaként martalózkodó „szabadcsapatok”) felgyűjtják a labanclaktanyaként szolgáló kastélyt. 1694-ben Rákóczi Prágából való visszatértekor a kastély még romos állapotban volt, egyes helyiségeit elkezdték tatarozni.

1711-ben a szatmári béke után a kastély Rákóczi Julianna férje, Aspremont Henrik tulajdonába került, tőle a Trautschonok vették kézhez, 1780 körül az egri érsek révén az Esterházyak kezére kerül. Később több birtokos kezén fordul meg, de a Lorántffy Zsuzsanna által kiépített reneszánsz udvarház már sosem nyerte vissza eredeti fényét.

A 20. század elején keleti szárnyát lebontották. Az 1940-es évek elején Lux Kálmán és fia, Lux Géza végeztek helyreállítási munkákat a kastélyban, és a tervek szerint múzeum kialakítására került volna sor az épületben.

A második világháború után a kastély újra Csehszlovákiához tartozott és a

70-es évekig lakásként és raktárként hasznosították. Ezután kezdődött meg az épület kiürítése és műemléki kutatása, valamint a legszükségesebb állagvédelmi munkák elvégzése.

2000-ben elkezdődött a kastély felújítása, amelyet a kis falu polgármesteri hivatala, Szabó Mihály polgármester szervezett, elsősorban szlovák és magyar állami és európai uniós keretek felhasználásával. A terveket a budapesti Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központtól Wittinger Zoltán építész és a kassai Pásztor Péter építész-mérnök közösen készítette el. A tervek szerint a kastélyban múzeum, konferencia-központ, könyvtár, internet-kávézó, szálloda és étterem nyílik. 2005-ben több földszinti helyiséget felújítottak, 2006-ban pedig a születés emlékszobája újult meg. Jelenleg ismét munkálatok folynak a kastélyban.

2018. februárjában Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség társadalmi és örökségvédelmi ügyekért, valamint kiemelt kulturális beruházásokért felelős helyettes államtitkára a helyszínen jelentette be, hogy a magyar kormány támogatásából két ütemben, összesen mintegy 1,6 milliárd forintból teljesen megújul II. Rákóczi Ferenc szülőháza, a borsi kastély.

ben az ebédlő palotában a 12 fős asztal mellett egy kis asztalt is találunk, két kis székkal. E „nagypalota” mellett nyílt az „Úrfiak palotája” – a későbbi II. György, erdélyi fejedelem és Zsigmond szobája. Mellette a tanító szobája nyílt.

1644-ben Esterházy nádor I. Rákóczi György ellen vonuló serege elfoglalta és feldúlta. A Rákócziak Borsiban elsősorban Munkács felé vezető útjukon szálltak meg, erről a kevés forrás árulkodik. I. Rákóczi Ferenc több fejedelmi intézkedését itt datálta.

1676-ban Zrínyi Ilona Munkácsról Regécre vezető útja közben szállt meg, így a véletlennek köszönhető, hogy II. Rákóczi Ferenc március 27-én itt született meg. A születésének helye feltehetően az azóta megsemmisült délnyugati sarokbástyá-

Kis község nagy tervekkel - Jánosok

A Magyar Hiszekegy szerzőjének szülőfaluja

*„Hiszek egy Istenben,
hiszek egy hazában:
Hiszek egy isteni örök
igazságban,
Hiszek Magyarország
feltámadásában!
Ámen.”*

A világháborúk közt alig akadt olyan hivatalos alkalom, amelyen ne hangzott volna el az ún. „Magyar Hiszekegy“, amelyet a tanítás megkezdése előtt közösen szavaltak a tanulók. Az idősebbek átérték, hogy milyen ereje van ennek a háromsoros fohásznak, azonban már kevesebben tudják, hogy a szerzője, a jánoki születésű Papp-Váry Eleménné Sziklay Szeréna.

A „Magyar Hiszekegy“ szerzőjének szülőfaluját 1285-ben „Januk” néven

említik először. A település a Hont-Pázmány nemzetség birtoka volt egészen a 14. századig. A település a történelem folyamán többször elnéptelenedett. 1720-ban csak két adófizetője volt, 1772-ben az írott forrásokban 9 gazdát és 4 zsellért említenek, míg 1787-ben már 46 adófizetőt jegyeznek. 1828-ban 122 háza és 908 lakosa volt.

A 18. század végén Vályi András így ír róla: „JÁNÓK. Magyar, és tót falu

Abauj Várm. lakosai katolikusok, fekszik Jászóhoz 2 mértföldnyire, hajdan Rákótzai katonáinak, két esztendeig szállást adott. Határja tsak nem minden javakkal bővelkedik.”

Fényes Elek 1851-ben kiadott geográfiai szótárában így ír a faluról: „Janók, magyar falu, Abauj vmegyében, Torna vmegye szélén: 787 r., 14 g. kath., 7 evang., 37 ref., 53 zsidó lak. Kath. par. templom. Földe termékeny; nádja a kanyaptában elég; erdeje szép. F. u. Szentimrey, Péchy s m. t. Ut. p. Meczenzéf.”

Borovszky monográfiásorozatának Abauj-Torna vármegyét tárgyaló része szerint: „Jánok község, 96 házzal, 665 magyar lakossal, körjegyzőség, postaállomással. Itt van Sziklay Ede birtkos csinos udvarháza és nagy gyümölcskertészete. Régi, katolikus temploma van, melyet Péchy Farkas 1767-ben újja építtetett.”

Tehát a Gömör vármegyei nemesi származású Sziklay család sarja, akinek apja, ifj. Sziklay Ede Gömör vármegye főispánja, országgyűlési képviselő, anyja, egerfarmosi és brezovai Brezovay Klára volt, a történelmi korokat feljegyzők tollából olvasva tudjuk elképzelni, hogy milyen környezetből, szülőföldről indult növekedésnek.

Sziklay Szeréna a Rozsnyói Leánynevelő Intézet növendéke volt. Több verseskötete is megjelent az első világháború idején. Amikor a Védő Ligák Szövetsége pályázatot hirdetett egy ima, fohász, vagy jelmondat megfogalmazására, amely „a revans eszméjének ébrentartására” alkalmas volt, Sziklay Szeréna háromsoros fohászt küldött be, amellyel elnyerte a pályadíjat.

Éz elsősorban a radikális jobboldali körökben keltett érdeklődést. Később a háromsoros fohászt – amely „nemzeti ima” volt a Horthy-korszakban – tizenöt szakaszos verssé bővítette, amely Hitvallás címen jelent meg.

A település a trianoni békeszerződésig Abauj-Torna vármegye Tornai járásához tartozott, majd az új Csehszlovák állam része lett. 1938 és 1945 között újra Magyarország része volt. A kassai-völgykatlan és a Bódva dombvidék határvonalán megbúvó, Kassától 30 kilométerre, délnyugatra, a magyar határ mellett elterülő szolid falucska,

amely 1940-ben Alsójánok, Felsőjánok és Bústelek összevonásával jött létre, napjainkban közigazgatásilag a Kassa – környéki járáshoz tartozik.

Határos Magyarországgal és földrajzilag ez az utolsó község a Kanyapta – medence területén. Száz évvel ezelőtt a lakosok 87% magyar volt, az utolsó népszámlálási adatok szerint azonban 571 lakosából 244 fő, azaz 42,7 % vallotta magát magyar nemzetiségűnek. A szlovákok mellett ukránok, csehek és ruszinok is lakják a települést. Magyar lakosainak egy részét a második világháború után áttelepítették Magyarországra, helyükre magyarországi és a belső telepítések keretében szlovákiai szlovákok települtek. A községben 1975-ben szűnt meg a magyar nyelvű oktatás.

„Községünkben alsó tagozatos szlovák nyelvű alapiskola és óvoda működik.

Egykor volt magyar nyelvű óvodánk és iskolánk is, de jelenleg nincs a községben annyi gyerek, hogy ki tudnánk nyitni egy magyar osztályt. A szomszéd községben, Péderben, magyar tanítási nyelvű óvoda és iskola is működik, így a szülők választhatnak hová íratják be csemetéiket. Másrészt nem is volna talán szerencsés, ha a két település egymással vetekedne a gyereklétszám miatt. 2010-ben, pályázat útján sikerült felújítanunk az óvoda és az iskola külterületét. A 160 ezer eurós beruházásnak köszönhetően az oktatási létesítmény új gyermekjátésteret és egy műfüves sportpályát kapott.

A befektetés megtérült, hiszen megemelte az oktatási intézményünk színvonalát, és a következő években jellemzően a környező községekből is jöttek gyerekek úgy az óvodába, mind az iskolába is” – ismertette az oktatási helyzetüket Begala Gyula polgár-

mester, aki ezt statisztikai adatokkal is alátámasztotta:

„2010-ben 10 gyerek látogatta az óvodát és 8 az iskolát. Ilyen létszámmal nem lehet fenntartani oktatási intézményt, és főleg nem az iskolát. A beruházást követő években az óvodások száma 14 gyerekre, és az iskolás diákok száma 12-re növekedett. Jelenleg az óvodát 24 gyerek látogatja, és kettőt már nem tudunk felvenni. Az iskolába továbbra is 12 kis diák jár” – fejtette ki Begala Gyula, aki elmondta azt is, hogy kis zsákközségként nehéz fenntartani az oktatási intézményüket, és minden gyerek számít. Ezért is sajnálja, hogy a 9 végzős ovis közül mindössze ötöt adtak a szülők a helyi oktatási intézménybe. Négyet a legközelebbi városba, Szepsibe kívánnak járatni. Úgy fest, hogy alapvetően nem csak a magyar tanítási nyelvű iskolákban van harc a fejkvó-tákból kifolyólag.

„Véleményem szerint akár tetszik, akár nem, az iskolaügyet egyhamar meg fog kelleni oldaniuk a kompetenseknek, ugyanis az állam jelenleg valahogy a kisiskolákra nem igazán gondol. Azonban elvárja, hogy mi magunk bővítsük önerőből, vagy zárjuk be. A mi esetünkben az oktatási intézmények maximális kapacitással működnek. Ha a lakosok száma továbbra is gyarapodni fog, el kell gondolkodnunk hogyan, de főleg hol oldjuk meg az oktatást” – tette fel a kérdést a polgármester.

Növekvő lakosság és fejlődés

Az utóbbi 10-12 évben a falu egyértelműen fejlődési pályára állt. Erről tanúskodik a lakosok folyamatosan növekvő létszáma is: 2005 – 545 lakosa, 2010 – 553 lakosa, 2020 – 618 lakosa bolt a településnek.

Felújított utak, új járdák, ivóvízhálózat, határon átnyúló programok, halottasház, új házak, új bérlakások, amelyekbe kisgyermekes családok költöznek, modern oktatási intézmény, amelyet 2010-ben 10, 2020-ban már 24 gyermek látogat, nyújtanak színvonalas életet a lakosoknak.

Mindez hogyan sikerült?
A „titokról” a falu első emberét
kérdeztük, aki immár 18 éve
vezeti a falut.

„A rendszerváltozás után községünkben mintegy 12 év egy helyben topogás következett. Talán ez volt az elsődleges oka annak, hogy eldöntöttem indulok a polgármesteri székért. El kell mondanom, nem is gondoltam arra, hogy valamikor polgármesterségre adom a fejem, de az akkori helyzet ezt hozta ki belőlem. Úgy véltem, hogy el kell mozdulnunk, és ez így nem mehet tovább. 2003-ban vettem át a község vezetését üres bankszámlával és a hivatal beázott mennyezetéről lehulló vízceppekkel...” - emlékszik vissza Begala Gyula a kezdetekre.

„2003-ban megkezdtuk az ivóvízhálózat építését a Környezetvédelmi Alapból elnyert támogatásból. Az ivóvízhálózat tervezését és engedélyeztetését elvégezte az elődöm, de az anyagiak rendezése ránk maradt. 2008-ig mintegy 470 ezer eurót sikerült lehívnunk az ivóvízhálózatra, bár csak a felét tudtuk megépíteni belőle. Ezt az évet követően minden Bódva - menti községben leállítottak az ilyen jellegű beruházásokat, mert átvette a Kelet-szlovákiai Vízművek. A társaság 2010-ig Európai Unió forrásokból további mintegy 800 ezer eurót fektetett be az ivóvízhálózat megépítésébe.

Szennyvízelvezető hálózatunk azonban még nincs, annak ellenére, hogy az engedélyünk már több éve meg van

rá, mivel a szennyvíztisztító csak a mi községünk szükségletére volt megtervezve, ami nincs összhangban a Kelet-szlovákiai Vízműtársaság jelenlegi terveivel. Tehát ha pályázaton keresztül próbálkoznánk, a vízművek álláspontja egyértelmű nem, amely vélemény fontos szempont a pályázat elbírálásánál” – közli sajnálattal a falu vezetője.

A község területi elhelyezkedéséből adódóan inkább hosszabb, mint szélesebb, így harmad osztályú út vezet rajta végig, amelynek fenntartója Kassa Megye Önkormányzata. „Ez sokszor jó is. Főleg, hogy 2005-ben elértük, hogy ez az útszakasz a felújítási tervekbe bekerüljön, ami kivitelezésre is került – tudtuk meg a falu első emberétől.

2014-ben lakóház kialakításán kezdtek dolgozni a régi kaszárnya épületében. A polgármester elmondása szerint nem is olyan egyszerű az ilyen terv adminisztratív lebonyolítása. Két év után kezdtek meg az építkezést, és 2018-ban sikerült átadni az 1,2 millió eurós beruházást.

„Az átadást követően meg is telt lakókkal. A hatvan lakosnak otthont biztosító lakóház mintegy 80%-át helyi kisgyermekes családok vették birtokba. Többen közülük olyan fiatalok, akik elmentek községünkbe, de a minőségi lakhatás lehetőségével élve, szívesen

jöttek haza. Az ő igényüket kiszolgálva a jövőbeni egyik prioritásunk az óvoda és iskola épületének belső felújítása, hőszigetelése, a fűtésrendszer és a tető cseréje, valamint szeretnénk a közeljövőben a járdák felújítását is folytatni. Elképzeléseinket a Leader programból tervezzük megvalósítani” – ecseteli jövőbeni terveiket Begala Gyula.

Bár az első Leader program körében nem jártak szerencsével, a második körben a helyi akció csoport lehetőséget kapott, így Jánok község is bekapcsolódhat majd a pályázati kiírásokba. A pénzeszközök jóváhagyását követően azonban a COVID-19 járványhelyzet úgy alakult, hogy megállt minden – tudtuk meg a polgármestertől. Ennek ellenére az önkormányzat szövögeti terveit...

Nagy volumenű terveik közé tartozik, az egykori alapiskola épületének átépítése és modernizálása egy többfunkciós létesítménnyé, amelyben megtalálná a helyét úgy a Községi Hivatal, mint az egyes szférák szervezetei a kultúra és a sport terén. Ezt követően a jelenlegi Községi Hivatalnak otthont nyújtó épület átépítése következne bérháznak vagy nyugdíjas otthonnak.

„Mint említettem a bérlakást jánoki fiatalok töltötték meg zömében, és ahol

sok a fiatal a többi fiatal is jól érzi magát. Azt mondhatom, hogy az elvándorlás településünkön a minimumra csökkent, és nagyon sokan jönnek vissza építkezni falunkba. Volt azonban olyan időszakunk, hogy a 60 éven felüli lakosok száma meghaladta a 180 főt. Környékünkön jó a munkalehetőség, hiszen Szlovákia második legnagyobb városának, Kassának a vonzáskörzetébe esünk. Munkanélküliség községünkben teoretikusan nincs is. Szemléltetésképpen mondom, hogy még 2004-ben 60 lakos volt közmunkán, a tavalyi évben mindössze 6-an vettek részt benne – közli a falu első embere, majd hozzátesszi, hogy jelenleg a lakosok kor szerinti megoszlása is indokolja terveiket, miszerint öregotthont létesítenének, hiszen 0-18 év között 123-an, 18-60 év között 348-an és 60 év felett 147-en lakják a települést.

„Pár éve nálunk is megkezdődött az öreg szülők elhelyezése különböző öregotthonokba, mert a helyzet és a mai világ ezt megkívánja. Ezért szerepel fejlesztési terveink közt az öregotthon létrehozása, és mert látjuk a nyugdíjasok tekintetén milyen keserű érzés számukra szülőfalujukból elmenni. Úgy gondolom, ha sikerülne megva-

lósítani ezt az elképzelésünket és ilyen módon segíteni, mind az aktív, mind az idősebb korosztályt, számukra is egyszerűbb volna ezeket a döntéseket meghozni, mert tudnák, hogy bár elhagyja otthonát, de mégis itthon van” – ossza meg véleményét velünk a polgármester.

Hagyományok átadása és felpezsdült közösségi élet

Ez jellemző a községre. Természetesen kivételt képez az a leállás, amelyet a járványhelyzet idézett elő. Az utóbbi időszakban Jánokon is a közösségi épületet leginkább tesztelésre használják, pedig évek óta különböző pályázatokba és programokba kapcsolódtak be, hogy közösségépítő rendezvényeket valósítsanak meg.

„2011-ben egy határon átnyúló pályázaton, az ENPI – HUSZKROUA (Magyar – Szlovák – Román – Ukrán) programba kapcsolódtunk be, amelynek keretében meglátogattuk mind a három partner településünket. Bemutattuk hagyományainkat és nagyon sok baráttra tettünk szert. A pályázatnak köszönhetően épülhetett meg községünkben a szabadtéri színpad, szerezhettünk be egy majdnem életnagyságú faragott betle-

hemet és szervezhettük meg a X. Nemzetközi Betlehemes Találkozót, amely a legismertebb élő hagyomány településünkön. A betlehemes játékot eredeti formájában játsszuk el minden évben,

ami egyedülálló a környéken” – ismereti büszkén a falu első embere a programot, akitől azt is megtudtuk, hogy rendszeres rendezvényeik közé tartozik a falu-, nyugdíjas- és gyermeknap, valamint Papp-Váry Elemérné Sziklay Szerénára való megemlékezés.

„Ezeket a rendezvényeket közösen bonyolítjuk a községben működő kulturális szervezettel és tevékenykedő aktív személyekkel. A falunap vonzza a legtöbb érdeklődőt, hiszen nem egyszer három napos színes programmal várjuk a lakosokat, amelyek közt minden korosztály megtalálja a kedvérevalót. A Nemzetközi Betlehemes Találkozó pedig az a kiemelkedő program, amely az értékmegőrzésben és a hagyományok éltetésében, megismertetésében nélkülözhetetlen. Bár 2020-ban a járvány miatt nem lehetett megvalósítani, de Jánokon nincs karácsony betlehemezés nélkül. A találkozó Bankó Ibolya önkormányzati képviselőnk szívügye, amelyet tizenkilencedik alkalommal idén remélem meg fogunk tudni tartani” – fejt ki Begala Gyula.

A „Szeréna kultusz“

Bankó Ibolya a községben Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna kultuszának megálmodója és motorja is. Az önkor-

mányzati képviselő asszony pozsonyi iskolás éveiben kapcsolódott be a magyar kultúra ápolásába. Többször részt vett a Csemadok KB által szervezett nyári néprajzi gyűjtéseken, ahol egyik alkalommal Szanyi Mária néprajzkutatóval hozta össze a sors. „Igaz, ő is jánoki, de elkerült falunkból Budapesten keresztül Rozsnyóra, majd Galántára. Ő hívta fel a figyelmem akkoriban arra, hogy falunk szülötte Sziklay Szeréna. Ez az információ szöveget ütött a fejembe, örömmel töltött el, hogy falunk kulturális életét illetően van mibe kapaszkodnunk. A lakosság emlékezett a Sziklay családra, de talán senki nem ismerte Szeréna munkásságát.” – emlékszik vissza életkületésének eme szakaszára Ibolya, aki 1987-ben könyvtáros és kultúrfelelősként kezdte meg munkáját szülőfalujában.

„Húsz évvel ezelőtt rendeztük meg az első Nemzetközi Betlehemes Találkozót, amely sajnos tudjuk miért, tavaly elmaradt. Amikor Magyarország Kormány meghirdette a Nemzeti Összetartozás Napját, úgy gondoltuk elérkezett az idő arra, hogy ehhez hozzákapsoljuk a Szerénára való emlékezést. 2013-ban első alkalommal a templom kertben lévő sírhely „sírköveit“ tetettük rendbe. Itt nyugszik Szeréna egy lány és egy fiú testvére. Majd ide helyezték örök nyugalomra édesapját (1929) és édesanyját

(1938) is. Szeréna (1923) a Budapesti Kerepesi temetőben van eltemetve. A sírkövek felújításának átadásakor elfogadta meghívásunkat Szinyei András, Hatvan város alpolgármestere, Szeréna egyik unokája. A vele való találkozás indított el egy magasztos folyamatot.

Kezdeményezésére emlékoszlopot állítottunk, nagymamája, Papp-Váry Elemérné sz. Sziklay Szeréna emlékére, s egyúttal fel lett újítva a Sziklay család sírkertje is. András a leszármazottak között gyűjtést szervezett, a falu pedig vállalta a munkálatok kivitelezését. A következő évben az átadásakor több mint harminc leszármazott jött el Jánokra. Felemelő érzés volt hallgatni az ükunoka kürtjátékát. Az ünnepséget megtisztelték a környék éneklő csoportjai, és közösen a jánoki Napsugár éneklő csoporttal elénekelték a Hitvallást. Majdnem 100 ember szájából zengett Szeréna verse, és több mint 300 ember volt jelen. Azóta minden évben, június 4-én megemlékezünk Szerénáról és a Sziklay családról.

Szeréna verseit eleinte gyermekek szavalták, később felnőttek is vállaltak versmondást, majd ezt követte a megzenésített verseinek előadása, a környék zenészei által. Úgy érzem, hogy mint jánoki, ettől nemesebb feladatra nem is vágyhat az ember. Az egész

világ magyarsága ismeri fohászatát. Kötelességünk eljuttatni a lakosság köz tudatába, hogy itt élt közöttünk” – véli Bankó Ibolya.

*„Milyen szépen szól
a falum harangja,
Nem felejtí aki egyszer
meghallja.*

*Nékem nem szól... “
– írja a versében.*

A sírkert és az emlékoszlop a község legrégebbi műemléke, a Szűz Mária születése elnevezésű római katolikus templom bejáratával szemben található. Környéke a hívek és az önkormányzat jóvoltából nagyon szépen rendbe lett hozva, így méltó hely a találkozó meg szervezésére. A „Szeréna kultusz” elindult útjára. Csoportok, kerékpártúrások látogatnak el a helyszínre. A helyiek büszkéek rá, hogy megemlékezések helyszínétől választják ezt a helyet különböző társulások is.

„Szeréna a miénk. Viharos, történelmi események átélője, elszenvedője volt ő és családja, ugyanúgy mint sok más család közülünk. Ezek tények.

Tudnunk kell ezekről nekünk, unokáinknak. Még magyar lesz a földön fohászat ismerni, mondani fogják mindenütt a nagyvilágban, így hát nekünk is kötelességünk tudomásul venni az eseményeket, ragaszkodnunk kell kicsi falunkból elszármazott elődeink nevének ápolásához. Becsülni kell, büszkének kell lenni magyarságunkra. Meg kell tanítanunk Szeréna versei által gyermekeinket, hogy vállalják hovatartozásukat.

Jelenleg a járvány miatt sajnos meg van kötve a kezünk, de a háttérben dolgozunk. Tervben van egy fiatalabb korosztállyal betanítani verseit. A Bódva völgyében sok az éneklő csoport. Még három csoport nem tudja énekelni a Hiszekegyet. Velük kellene begyakorolni. Jelentkeztek kedves emberek, akik Szeréna szoborral ajándékoznának meg a falunkat. Szeretnénk olyan Szeréna kulturális napot szervezni ahol összekötnénk azokat a helyszíneket ahol járt: Rozsnyó, ahol iskolai éveit töltötte és nagyszülei sírhelye, Almás, ahol esküvője volt. Szorosabbra fűzni a kapcsolatot Hatvan városával, és Szi nyei András polgármesterrel, Szeréna unokájával az együttműködést. Véghez vinni azt a projektet, amely keretében Szeréna szobát alakítanánk ki, de ezek a COVID-19 járvány miatt mind várat-

nak magukra” – konstátálta szomorúan a „Szeréna kultusz” elkötelezettje, Bankó Ibolya.

2020. január 8-án került sor a Partner ségi megállapodás aláírására Begala Gyula János község polgármestere és Márkus Marianna az Integrált Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény igazgatója között az INTERREG program keretében, az „Egy család üzenete – szeretet és összetartozás” című sikeres pályázatot illetően, amelyet János község és a hatvani múzeum közösen kiviteleznek majd.

„A projekt céljai közé tartozik egy olyan közösségi tér létrehozása, ahol egy emlékhelyet is kialakítunk a család számára, amely a két ország összetartozását, emlékeit és lelkületét hivatott erősíteni. Partnerként közreműködik a Hatvani Lajos Múzeum. Az intézmény erőforrásainak segítségével elősegíti a születendő emlékhely megteremtését, valamint szakmai és technikai segítséget nyújt. A projekt keretén belül mindkét helyszínen kulturális és közösségi fesztivált tervezünk megvalósítani. Hatvanban a II. Hatvani Kultúrzsongás Fesztiválon bemutatásra kerülne a Sziklay család életműve kiállítás formájában, melyet kiegészít a magyarországi minőségi zenei és színházi élet prominens kép-

viselőinek bemutatkozása. A fesztivál lehetőséget ad Jánok és környéke kulturális képviselői bemutatkozására. A jánoki fesztivál egyik programja lesz a téma legszakavatottabb képviselőinek részvételével egy történelmi – irodalmi konferencia. A Hatvany Lajos Múzeum a projekt végtermékeként elkészíti a családi életmű felkutatását, dokumentációjának és fotótárának összeállítását, s a legvégén kimenetként egy emlékkönyv kiadását magyar – szlovák – angol nyelven” – ismertette a projektben foglaltakat Begala Gyula, aki kitért a község kulturális életére és a testvér települési kapcsolataikra is.

„Említést érdemel a Csemadok mellett működő Napsugár női éneklőcsoporthoz Bacsó Anna vezetésével, amelyik nagyon sokszor szerepel a községi akciókon, fellép a környékbeli rendezvényeken, és magáénak tudhat nagyon sok értékes díjat úgy, itthonról mind Magyarországról. Böven kiveszik részüket a betlehemes előadásában is. Az első alkalomtól számítva napjainkig, azaz többször, mint 20 alkalom, részt vettek a betlehemesekkel, és bemutatkoztak többek közt Budapesten és Debrecenben is.

„Nagyon jó és szoros kapcsolatunk van testvérközségünkkel Magyarországról,

Füzérrel. Itt is fontos szerepet töltött be a betlehemes találkozó és a éneklőcsoporthoz, mert először ők találkoztak a Füzéri Pávakörrel a Nemzetközi Betlehemes Találkozón Budapesten, ezelőtt 15 évvel. Az ismeretséget meghívás követte, majd egy viszont meghívás, és megszületett a szó szoros értelmében testvéri kapcsolatunk, amely megpecsételődött. És nem csak egy testvéri szerződéssel, de egy házassággal is, amely nagyon jól működik, mint a községek közötti kapcsolat is.

Magyarországon Ópályi községgel is nagyon jó kapcsolatot ápolunk. Ez a testvérkapcsolat is több, mint tíz éve tart. Közös pályázataink vannak, és évente részt veszünk náluk a Nemzetközi Aratófesztiválon, ahol a marokszedő menyecskék a Napsugár női éneklőcsoporthoz tagjai és a kaszások pedig férjeik” – árulja el a polgármester.

A gazdálkodás sosem állt távol a jánokiaktól, hiszen őseik mezőgazdasággal foglalkoztak. Jelenleg is több magángazda műveli a határt kisebb-nagyobb sikerekkel, mivel a mezőgazdaságot nagyban befolyásolja az időjárás is.

A települést hosszú éveken keresztül súlytották a nyári zivatarok árvizei,

amelyek a mezőgazdasági termékekben is hatalmas károkat okoztak. Az 1960-as években víztározót építettek a község és környékének védelmére, amelyet később halakkal telepítettek be, és ez által terjedelmes halastó alakult ki, amely annak ellenére, hogy zsákközségben található, egyre népszerűbbé és közkedvelt hellyé vált.

„Tényleg elmondható, hogy falunkban az út véget ér. Tovább haladva már a magyar – szlovák zöldhatár található. Nagyon sok természeti szépségünk van, de igyekszünk nem verni nagydobra, mert elsőbbséget élvez lakosaink nyugalma. Nem egyszerű, mert az ügyeskedő vállalkozók szabályszerűen keresik, az eldugott kis falvakat, ahol azt gondolják, hogy nem fognak az emberek szembeszállni velük, még ha környezetszennyező terveik is vannak, míg máshol nagy ellenállásba ütköznek. Csak hogy egy példát említsek. A 2020-as év végén harcba szálltunk egy kassai vállalkozó csoporttal, amely szemétegetőt akart létesíteni Jánokon. Ez a harc még folyamatban van, de készek vagyunk elmenni a végsőig. Amennyiben elindul a szemétegető kapcsán a környezeti hatásokról szóló tanulmány, a település követelni fogja, hogy a folyamat nemzetközi legyen, hiszen a határ közelsége miatt az ügy magyarországi településeket is érint” – válaszolta fel helyzetüket Begala Gyula, polgármester.

Az időt és energiát elnyelő ügy helyett pedig volnának fontosabb dolgok is. A polgármester elmondása szerint a szennyvízhálózat kiépítése megoldana sok gondot és bosszúságot, nem beszélve környezetünk védelméről. Sokat segítene a település közösségi életének, ha egy új kultúrházat tudnának építeni, mivel a régít a restitúciós törvény értelmében elvesztették.

„Úgy vélem mind két gondunk megoldható, de fontos a célszerű, effektív gondolkodás, tervezés és a prioritások felállítása, mivel kis község lévén ez igen nagy befektetést igényel. Hibás döntést követően jó pár évre ezek az építkezések pénzügyileg nagyon leterhelhetik az önkormányzat költségvetését” – válaszolta fel az előttük álló feladatokat és lehetőségeket a falu első embere.

Beke Beáta

Forrás: wikipedia.hu, ma7.sk

Felhívás

A Csemadok Ifjúsági Tagozata egy érdekes kezdeményezéssel készül az 1848-49-es szabadságharc évfordulójára, felhívással fordulunk minden Kárpát-medencében élő magyar felé.

Az interaktív projekt célja a vírushelyzetben egy virtuális térkép létrehozása, hogy ilyen módon tudjunk megemlékezni az 1848/49-es eseményekről. Ahhoz, hogy a Google térkép létrejöhessen, felhívással fordulunk a Kárpát-medence magyarjaihoz, kérünk minden ismerősünket, barátunkat, hogy a saját környezetében/falujában/régiójában látogasson el egy olyan emlékműhöz, ami valamilyen módon az 1848/49-es eseményekhez kapcsolódik, vagy ahol megemlékezéseket szoktak tartani és fényképezze vagy videózza azt le.

A térkép pontossága és az adatok fontossága érdekében mindenkit arra kérünk, hogy röviden mutassa be az adott emlékművet, s ezt továbbítsa nekünk, az alábbi e-mail címre: csemadokelsokezbol@gmail.com. Amennyiben videó készül, mutassák, mutassátok be az emlékművet, de rövid emlékező műsort is szívesen fogadunk, fénykép esetén rövid leírásban várjuk az emlékmű bemutatását, a pontos helyszínnel együtt (pontos címmel). A felvételeket 2021. április 12-ig várjuk. Fontosnak tartjuk, hogy ebben a nehéz helyzetben is megemlékezzünk azokról, akik a magyar szabadságért harcoltak az 1848-1849-es szabadságharcban.

Keresik az év faluját

A Szlovák Környezetvédelmi Ügynökség közzétette az Év faluja 2021 verseny feltételeit. Ezzel elindították a verseny 11. évfolyamát. A verseny bemutatkozási lehetőség a falvaknak, tevékenységeik széles skáláját tárhatják a nagy nyilvánosság elé, egyedi településfejlesztési kezdeményezéseiket népszerűsíthetik, a fenntartható vidékfejlesztés jegyében. Versenybe szállhatnak sajátos szellemi-kulturális értékeikkel is.

A versenyt 2001 óta két évente írják ki. A középpontban a versenyképesség,

az egyediség és a szlovák falvak terén elért eredmények bemutatása áll, fontos, hogy az önkormányzatok képesek legyenek innovatív megoldásokat hozni a környezetük gondozásának folyamatába. Bemutatja a szlovák falu sikereit, egyediségét, képviselőinek és lakóinak otthonuk fejlesztése során végzett kreatív munkáját, és további tevékenységekre ösztönzi őket. Hangsúlyozza a vidéki régiók kultúrájának és tájának hagyományait, sokszínűségét, rámutat a szlovák falvak arra irányuló erőfe-

szítésére, hogy európai szinten közelebb kerüljön a települések fejlődésének folyamatát, megőrizve a szlovák falu arcát és lelkét. A verseny célja: felhívni a közvélemény figyelmét arra, hogy a vidék Szlovákia nélkülözhetetlen és fontos része, és erősíti a társadalomban betöltött pozícióját.

A 2021-es kiírás felett Ján Budaj, a Szlovák Köztársaság környezetvédelmi minisztere vállalta a védnökséget - olvasható a ZMOS (Szlovákiai Városok és Falvak) honlapján.

A környezetvédelmi tárca vezetője felhívta az önkormányzatok és lakó-

ik figyelmét, hogy vegyenek részt a versenyen, és mutassák be falujuk eredményeit, egyediségét, lakóinak kreativitását. A versenyen való részvétellel megszerezhetik 2021-es év faluja címet az önkormányzatuk számára. Az Év faluja cím birtokosa továbbjut az Európai Falumegújítási Díj versenyére, amelyet az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség szervez 1990 óta,

„Az Év faluja pályázaton keresztül megismerhetjük azokat az önkormányzatokat is, amelyek versenyképes és innovatív projektek révén jutnak előre a falusi környezet gondozásának folyamatára összpontosítva, miközben nem felejtik el hagyományaikat és kulturális sokszínűségüket” - mondta Budaj miniszter.

A programba április 30-ig lehet jelentkezni. A benevező önkormányzatoknak egy bizottság értékeli, májustól augusztusig, amely két részből áll: látogatást tesznek a regisztrált településeken és a bizottság utolsó ülésén döntést hoznak.

Michal Maco, a Szlovák Környezetvédelmi Ügynökség (Slovenská agentúra životného prostredia - SAŽP) főigazgatója szerint az értékelés hangsúlyozza a fenntarthatóság, az önmagunk bemutatásának képességét, a megközelítések egyediségét és eredetiségét, a lakosság gondolkodását és az önkormányzat irányítását.

A verseny partnerei a Környezetvédelmi Minisztériummal és a Szlovák Környezetvédelmi Ügynökség mellett a Falumegújításért Egyesület és Szlovákiai Városok és Falvak Szövetsége. A verseny fő támogatója, a korábbi évekhez hasonlóan a COOP Jednota Slovensko fogyasztási szövetkezet. A szövetkezet a díjazott falvaknak falufejlesztési projektek megvalósítása céljából pénztalimat ad, ezzel járulnak hozzá a program megvalósításához. Ján Bilinský főigazgató szerint a szlovák vidék szépségével bármely más országgal versenyezhet, ezért természetes a polgárok részvételének támogatása. „Az Év Falu projekt csak egy a sok projekt közül, amelyek támogatják a városokat és közösségeket, valamint a bennük rejlő életet, amelyben részt veszünk. Kiváló lehetőséget jelent az önkormányzatok számára, hogy láthatók legyenek és további fejlődésükhöz pénz-

ügyi támogatást nyerjenek. Az elmúlt évek megmutatták nekünk, hogy amikor az állampolgárok összefognak saját közösségeikben, szép dolgokat tudnak együtt csinálni „- állapította meg Ján Bilinský.

A versenyről szóló összes információ a www.dedinaroka.sk weboldalon megtalálható. A jelentkezés határideje 2021. április 30.

Az előző évek győztesei:

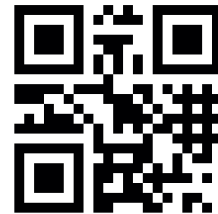
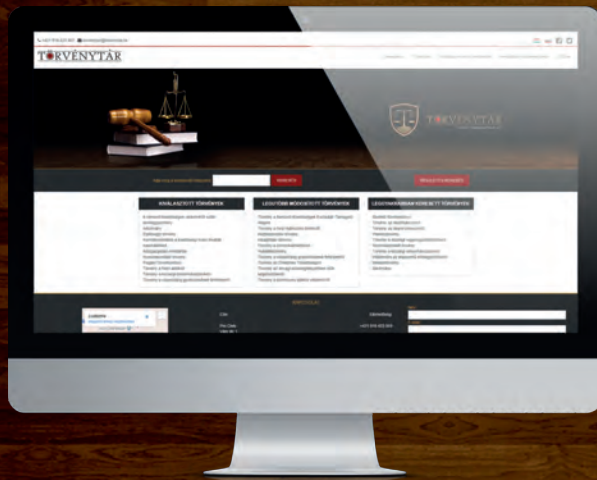
- 2001 Cobolyfalu - Soblahov
(Trencsényi járás)
- 2003 Magasmejtény - Hrušov
(Nagykürtösi járás)
- 2005 Oláhpaták - Vlachovo
(Rozsnyói járás)
- 2007 Tyeplicska - Liptovská Teplička
(Poprádi járás)
- 2009 Dobornya - Dobrá Niva (Zólyomi járás)
- 2011 Erdőtka - Oravská Lesná
(Námesztói járás)
- 2013 Kisudvarnok - Malé Dvorníky
(Dunaszerdahelyi járás)
- 2015 Görgő - Spišský Hrhov (Lőcsei járás)
- 2017 Polhora - Oravská Polhora
(Námesztói járás)
- 2019 Kosárfalva - Papradno
(VÁGBESZTERCEI JÁRÁS)

AZ ELSŐ KÜLHONI MAGYAR ELEKTRONIKUS TÖRVÉNYTÁR

TÖRVÉNYTÁR

WWW.TORVENYTAR.SK

A Pro Civis jubileuma alkalmából a társulás kiadott egy sajtóhírt a törvényfordítói tevékenységéről, amely során 96 törvényt ültettek át magyar nyelvre. Lássunk néhány érdekes adatot:

- 9** törvény, amit fordítottunk, már nincs hatályban, újakat fogadtak el
- 12** személy végzett fordítói tevékenységet
- 20:** 2012-ben ennyi törvényt fordítottunk
- 38:** ennyi a Pro Civis Füzetekben megjelent, azaz nyomtatottan is kiadott jogszabályok száma
- 49:** ez a tíz év alatt legtöbb módosítás egy adott törvénytél (illetéktörvény)
- 63,8:** egy-egy törvény átlagos oldalszáma
- 418:** ennyi oldalas a kereskedelmi törvénykönyv, a leghosszabb jogszabályunk
- 565:** ennyi módosítást dolgoztunk be az egyes törvényekbe, melyeket a parlament jóváhagyott
- 1364:** a legtöbb oldalnyi fordítás éves rekordja, 2016-ban
- 6084:** az eddig elkészült fordítások oldalszáma
- 111 419 831** – az összes időállapotot figyelembe véve ennyi az összes leütés, karakterszám a www.torvenytar.sk oldalon (magyar nyelven)